

Role potravinových bank při zajišťování potravinové bezpečnosti

Bc. Jana Tuleková

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Jana Tuleková
Osobní číslo: L22530
Studijní program: N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Role potravinových bank při zajišťování potravinové bezpečnosti

Zásady pro vypracování

1. Teoreticky vymezte problematiku potravinové bezpečnosti v České republice.
2. Analyzujte funkci potravinových bank a jejich přínos pro společnost.
3. Posudte výkonnost potravinových bank v letech 2017-2022.
4. Zpracujte modelové řešení zvyšující efektivnost potravinových bank.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. LUKÁŠKOVÁ, Eva a Kateřina PITROVÁ. *Economic and social aspects of food security*. Zlín: Tomas Bata University in Zlín, 2018. ISBN 978-80-7454-770-6.
2. MARTIN, Katie. *Reinventing food banks and pantries: New tools to end hunger*. Washington, DC: Island Press, 2021. ISBN 9781642831542.
3. RICHES, Graham. *Food bank nations: Poverty, corporate charity and the right to food*. London: Routledge, 2018. ISBN 9781138739734.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucí diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Eva Lukášková, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 9.4.2024

Jméno a příjmení studenta: Bc. Jana Tuleková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá zkoumáním role potravinových bank při zajišťování potravinové bezpečnosti v České republice. Teoretická část je věnována klíčovým pojmům a organizacím, které se touto problematikou zabývají. Dále jsou zde zkoumány metody měření a indexy potravinové bezpečnosti, spolu s aktuálním stavem v ČR a v globálním kontextu. Praktická část je zaměřena na analýzu výkonnosti jednotlivých potravinových bank mezi lety 2018–2022 a jejich následnou komparaci. Na základě získaných poznatků jsou určeny vnější faktory ovlivňující činnost potravinových bank. V závěru práce jsou definovány návrhy opatření pro zvýšení jejich efektivity.

Klíčová slova: potravinová bezpečnost, potravinové banky, sbírka potravin, SWOT analýza, PEST analýza

ABSTRACT

The diploma thesis examines the role of food banks in ensuring food security in the Czech Republic. The theoretical part is devoted to key concepts and organizations that deal with this area. Furthermore, measurement methods and indices of food security are examined here, together with the current situation in the Czech Republic and in the global context. The practical part is focused on the analysis of the performance of individual food banks between 2018–2022 and their subsequent comparison. Based on the knowledge obtained, external factors influencing the activity of food banks are determined. At the end of the thesis, proposals for measures to increase their effectiveness are defined.

Keywords: food security, food banks, food collection, SWOT analysis, PEST analysis

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Ing. Evě Lukáškové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, čas a věcné připomínky, které velkou měrou přispěly k vypracování mé diplomové práce. Obrovské díky patří i mému manželovi a synovi, kteří mi byli velkou oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 POTRAVINOVÁ BEZPEČNOST	14
1.1 POJEM A DEFINICE	14
1.2 ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE POTRAVINOVOU BEZPEČNOSTÍ.....	17
1.3 MĚŘENÍ A INDEXY POTRAVINOVÉ BEZPEČNOSTI.....	20
1.3.1 Index potravinové bezpečnosti.....	21
1.3.2 Globální index hladu	21
1.3.3 Skóre rozmanitosti stravování domácností	22
1.3.4 Škála potravinové nezajištěnosti v domácnostech	22
1.4 AKTUÁLNÍ STAV POTRAVINOVÉ BEZPEČNOSTI.....	22
1.4.1 Aktuální stav potravinové bezpečnosti v globálním kontextu	23
1.4.2 Aktuální stav potravinové bezpečnosti v EU a České republice.....	25
2 POTRAVINOVÉ BANKY	29
2.1 POTRAVINOVÁ POMOC	29
2.2 ZÁKLADNÍ PRINCIPY POTRAVINOVÝCH BANK	30
2.3 PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
3 POTRAVINOVÉ BANKY V ČESKÉ REPUBLICĚ	35
3.1 ANALÝZA POTRAVINOVÝCH BANK	36
3.1.1 Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, z.s.....	37
3.1.2 Potravinová banka Central, z.s.....	38
3.1.3 Potravinová banka Džbánsko, z.s.....	39
3.1.4 Potravinová banka Hradec Králové, z.s.	39
3.1.5 Potravinová banka Jihočeského kraje, z.s.	40
3.1.6 Potravinová banka Karlovarského kraje, z.s.	41
3.1.7 Potravinová banka Libereckého kraje, z.s.....	41
3.1.8 Potravinová banka v Olomouckém kraji, z.s.	42
3.1.9 Potravinová banka Ostrava, z.s.	43
3.1.10 Potravinová banka Pardubice, z. s.....	44
3.1.11 Potravinová banka Plzeň, z.s.....	44
3.1.12 Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, z.s.	45
3.1.13 Potravinová banka v Ústeckém kraji, z.s.	45
3.1.14 Potravinová banka Vysočina, z.s.	46
3.1.15 Potravinová banka ve Zlínském kraji, z.s.	47
3.2 KOMPARACE POTRAVINOVÝCH BANK.....	47
3.2.1 Financování potravinových bank	52
3.2.2 Projekt Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám	55

3.3	SBÍRKA POTRAVIN	58
3.4	PEST ANALÝZA VE VZTAHU K POTRAVINOVÝM BANKÁM	61
3.4.1	SWOT analýza ve vztahu k potravinovým bankám.....	66
3.5	MODELOVÉ ŘEŠENÍ PRO ZVÝŠENÍ EFEKTIVNOSTI POTRAVINOVÝCH BANK	69
3.5.1	Rozšíření počtu sběrných kontejnerů	69
3.5.2	Paběrkování.....	71
3.5.3	Svážení hotových jídel z restaurací.....	72
	ZÁVĚR	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ	86
	SEZNAM TABULEK.....	87
	SEZNAM GRAFŮ	88

ÚVOD

Potravinová bezpečnost je ústředním prvkem ve společnosti, která se neustále vyvíjí a mění. Zajištění toho, že potraviny jsou bezpečné, dostupné a vhodné ke spotřebě, je nejenom etickou povinností, ale také strategickým cílem jak na úrovni jednotlivých zemí, tak globálně. I přes pokroky v technologii a zemědělské produkci zůstává mnoho regionů světa zranitelných vůči nedostatku potravin a hladomoru. Vlády a mezinárodní organizace se snaží reagovat na tyto výzvy prostřednictvím rozvoje politik a programů mající za cíl zlepšit dostupnost, distribuci a bezpečnost potravin. Jedním z nástrojů, který se stal důležitým v boji proti hladu, jsou potravinové banky – instituce shromažďující potravinové zásoby a distribuující je těm, jež trpí nedostatkem potravin.

I když je Česká republika považována za jednu z ekonomicky vyspělejších zemí v Evropě, stále se zde vyskytují problémy s potravinovou bezpečností a dostupností pro znevýhodněné skupiny obyvatelstva. I přes relativně stabilní ekonomickou situaci se mnoho lidí stále potýká s nedostatkem finančních prostředků na zajištění základních potravin. Navíc stále více nabývá na důležitosti problém s plýtváním potravinami a nedostatkem efektivních mechanismů pro distribuci nadbytečných potravin. V této souvislosti mohou potravinové banky hrát klíčovou roli při minimalizaci plýtvání a zajištění, aby tyto potraviny byly přeměrovány k těm, kteří je nejvíce potřebují. Banky slouží jako nástroj pro zajištění potravinové pomoci pro ty, kteří se potýkají s chudobou, bezdomovectvím nebo jinými formami sociálního vyloučení. Poskytují okamžitou pomoc, ale spolupracují i na dlouhodobých řešeních, která mohou zlepšit životní podmínky jedinců i rodin.

Diplomová práce se soustřeďuje na analýzu potravinové bezpečnosti v České republice s důrazem na roli potravinových bank. Záměrem je poskytnout komplexní pohled na roli potravinových bank a jejich produktivitu a přispět k diskusi o možných opatřeních a návrzích opatření pro zajištění a zlepšení této důležité oblasti ve společnosti.

První část je věnována teoretickému základu potravinové bezpečnosti. Jsou zde podrobně rozebrány klíčové pojmy a definice, spolu s přehledem organizací, které se potravinovou bezpečností zabývají. Dále jsou zkoumány metody měření a indexy potravinové bezpečnosti, které umožňují hodnotit aktuální stav a porovnávat ho jak v globálním kontextu, tak v rámci Evropské unie a České republiky. Praktická část je zaměřena na

analýzu hodnocení výkonnosti jednotlivých potravinových bank, například z hlediska financování, celkového shromážděného množství potravin nebo počtu odběratelských organizací za období mezi lety 2018–2022, s důrazem na změny a trendy v tomto období. Hlavním zdrojem informací jsou závěrečné zprávy a kompletní účetní uzávěrky jednotlivých bank. Na základě provedeného zkoumání a poznatků získaných v rámci práce je provedena analýza vnějších faktorů ovlivňujících činnost bank. V závěru práce budou formulovány návrhy na zvýšení efektivity potravinových bank.

Jak již bylo zmíněno, potravinové banky zaujímají nepostradatelné místo v boji proti hladu a potravinové nejistotě. Jejich role ve shromažďování, uchování a distribuci potravin pro ty, kteří jsou ohroženi nedostatkem potravin, je nenahraditelná. Analýza výkonnosti a účinnosti potravinových bank je tudíž klíčová pro posouzení, jak efektivně tyto organizace naplňují své poslání.

CÍLE A METODY PRÁCE

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Účelem teoretické části je popis oblasti potravinové bezpečnosti ve světě i v České republice. Výsledkem tohoto popisu je komplexní porozumění dané problematice, na jehož základě bude provedeno analytické šetření v praktické části. Produktivita měla být podle zadání zkoumána za období 2017–2022, ale v roce 2017 ještě neexistovaly všechny dosavadní banky, tudíž hlavním zdrojem informací budou výroční zprávy uveřejňované jednotlivými bankami za období 2018–2022.

Primárním cílem je analýza funkcí potravinových bank a jejich přínos pro společnost.

Dílčí cíle:

- Posouzení výkonnosti potravinových bank v České republice mezi lety 2018–2022.
- Komparace jednotlivých bank.
- Analýza vnějšího prostředí a identifikace hrozeb ovlivňujících činnost potravinových bank.
- Zpracování návrhu zvyšujícího jejich efektivnost.

Při zpracování diplomové práce budou využity níže uvedené metody.

Metoda explanace je využívána pro vysvětlení či pochopení určitého druhu procesu, skutečnosti nebo jevu a dává je do souvislostí. Metoda bude v práci aplikována v teoretické části při popisu dat a skutečností o potravinové bezpečnosti ve světě a v České republice.

Analýza je založena na rozložení zkoumaného jevu na jednotlivé složky, které se stávají předmětem dalšího bádání. Záměrem je vysvětlení dané problematiky prozkoumáním dílčích prvků. Jedná se o rozbor vlastností, vztahů, faktů postupujících od celku k částem. (Široký, 2011) Konkrétně analýza dokumentů, která bude při práci aplikována, může být využívána jak při kvalitativním, tak i kvantitativním výzkumu.

Syntéza naopak spojuje jednotlivé části v celek. Je zaměřena na vzájemné souvislosti mezi prvky, což napomáhá ke zjištění vnitřních principů fungování. Syntéza a analýza jsou sice protikladné způsoby zkoumání, ale ve skutečnosti se navzájem doplňují. (Široký, 2011)

Komparace je považována za jednu z nejpoužívanějších vědeckých metod práce. Při komparaci se identifikují shodné či odlišné stránky různých předmětů, jevů či ukazatelů. (Široký, 2011) V diplomové práci bude hlavně využita komparace ukazatelů a jejich hodnot, obzvláště při porovnávání konkrétních potravinových bank mezi sebou.

PEST analýza je značně využívána při zkoumání makroprostředí organizace. Prostředí rozdělujeme na politické a právní, ekonomické, sociálně-kulturní a technologické. Cílem analýzy je určení vnějších faktorů, které mají vliv na fungování firmy. (Machková, Machek, 2021) Analýza PEST se doplňuje s analýzou SWOT, díky identifikaci potenciálních příležitostí a hrozeb. Aplikována bude v praktické části před SWOT analýzou, z důvodu výše zmíněné souvislosti.

SWOT analýza je jedním ze základních a nejznámějších systematických nástrojů. Je zaměřena na čtyři důležité oblasti – silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Díky zkoumání silných stránek může firma identifikovat své konkurenční výhody, a naopak díky slabým stránkám určit důvody, proč může zaostávat. Příležitosti a hrozby jsou analyzovány v rámci vnějšího prostředí a určují vlivy a trendy, které jsou pro společnost přínosné anebo nepřínosné. (Paulovčáková, 2015) Použita bude v praktické části při analýze sítě potravinových bank v České republice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POTRAVINOVÁ BEZPEČNOST

Následující část se zabývá problematikou potravinové bezpečnosti z obecného hlediska s cílem poskytnutí uceleného pohledu na klíčové aspekty této oblasti. Jako první je potravinová bezpečnost definována a pro lepší porozumění jsou vymezeny i stěžejní pojmy. Jako další jsou představeny organizace, které se této oblasti věnují na globální i národní úrovni, jako je například Evropský úřad pro bezpečnost potravin nebo konkrétní resortní instituce spadající pod Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo zdravotnictví. Kapitola také zkoumá různé metody měření a indexy používané k hodnocení úrovně potravinové bezpečnosti ve světě. Konec je věnován velmi stručné charakteristice aktuálního stavu potravinové bezpečnosti ve světě, ale i v České republice.

1.1 Pojem a definice

Potravinová bezpečnost má, navzdory své důležitosti, mnoho významů a funkcí. Pro diskuzi, měření nebo intervence se používá široká škála termínů a pojmů, na kterých se podílí celá řada odborníků z oborů, jako jsou ekonomie, zemědělství, antropologie, politologie, sociologie, ale také i velké množství vládních a nevládních agentur. (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

Potravinová bezpečnost se stala lidským právem a svou důležitostí se řadí mezi práva jako jsou právo na politickou a ekonomickou svobodu, právo na majetek, právo na rodinu a domov nebo právo na práci. Již v roce 1948 Všeobecná deklarace lidských práv vyhlásila, že každý má právo na životní úroveň odpovídající jeho zdraví a blahu jeho rodiny, a to i včetně jídla. Později¹ pak bylo potvrzeno i právo žít bez hladu. V roce 1973 Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organisation, dále FAO) ukotvila koncept potravinové bezpečnosti v mezinárodním právním řádu a umožnila tak definovat potravinovou politiku a zavést cílenou strategii zaměřenou na její udržení. (Report of the World Food Summit, 1996)

Pojem potravinové bezpečnosti vznikl přibližně před 50 lety, kdy byl na celém světě nedostatek potravin. Zpočátku byl pojem vykládán jako zajištění dostatku potravin

¹ V roce 1966 v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. (Report of the World Food Summit, 1996)

a stabilních cen základních potravin na celém světě. Hlad, potravinové krize a hladomor vyžadovaly vypracování definice potravinové bezpečnosti, která zohledňuje nejdůležitější potřeby a aktivity lidí, kteří jsou jimi dotčeni. Do roku 1993 popisovalo potravinovou bezpečnost téměř 200 definic. Tento stav dokázal potřebu změny. (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

Jedním z nejdůležitějších momentů v oblasti potravinové bezpečnosti byl Světový potravinový summit v Římě v roce 1996, na jehož základě byla definována potravinová bezpečnost jako stav, kdy mají všichni lidé po celou dobu zajištěný fyzický a ekonomický přístup k dostatečnému, bezpečnému a výživnému jídlu, které uspokojí jejich stravovací potřeby a potravinové preference pro aktivní a zdravý život. Dále bylo na summitu zakázáno použití jídla nebo hladomoru jako národní nebo mezinárodní politické zbraně. Přístup k potravinám nemůže být odepřen žádnému národu, etnické nebo sociální skupině z politických, ekonomických, náboženských nebo jiných důvodů. Ekonomická embarga nebo mezinárodní sankce postihující obyvatelstvo byla prohlášena za neslučitelná se zajišťováním potravin. (Report of the World Food Summit, 1996)

V rámci summitu byl navržen model, jehož cílem je dosažení potravinové bezpečnosti, které je založeno na decentralizaci a zpochybnění tehdejšího modelu bohatství a moci, jenž ohrožoval globální potravinovou bezpečnost, kulturní rozmanitost a samotné ekosystémy. Model zdůrazňuje následujících šest klíčových prvků:

1. Posílení kapacity rodinných farem spolu s místními a regionálními potravinovými systémy.
2. Přijetí opatření, která zabrání koncentraci bohatství a moci na jednom místě.
3. Změna zemědělských a potravinářských systémů, které jsou závislé na neobnovitelných zdrojích a negativně ovlivňují životní prostředí.
4. Posílení schopnosti plnit úkoly v oblasti zajišťování potravinové bezpečnosti a zajištění odpovědnosti nesoucí národní a místní vládou.
5. Prohloubení a posílení účastí místních organizací a nevládních organizací na všech úrovních.

6. Mezinárodní právo musí zaručit právo na potraviny a zajistit, aby potravinová suverenita měla přednost před makroekonomickými politikami a liberalizací obchodu. Potraviny nelze považovat za zboží, jelikož mají sociální a kulturní rozměr. (Report of the World Food Summit, 1996)

Problematika potravinové bezpečnosti byla upřesněna v publikaci *The State of Food Insecurity in the World 2001*.² Nově byla definována potravinová bezpečnost jako disciplína, která zajišťuje pro všechny lidi na stejném místě stejná práva na dostatečné, nezávadné, výživné, adekvátní a bezpečné potraviny k uspokojení svých stravovacích potřeb, a rovněž i na výběr potravin s fyzickým a ekonomickým přístupem pro zdravý život. Během Světového summitu o potravinové bezpečnosti v roce 2009 se koncept potravinové bezpečnosti dočkal své poslední formální revize, která zahrnovala přidání čtvrtého rozměru stability. V poslední době bývá navrhován dokonce i pátý rozměr, kterým je udržitelnost. (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

Pro pochopení konceptu potravinové bezpečnosti jsou klíčové její čtyři dimenze, které je pro její zabezpečení potřeba splnit současně. Jedná se o dostupnost, přístup k potravinám, jejich využití a stabilitu předchozích tří dimenzí v průběhu času.

Přístupem se rozumí možnost jednotlivců nebo domácností dostat se k přiměřeným zdrojům pro získávání vhodných potravin pro výživnou stravu. Nároky jsou definovány jako soubor všech zdrojů, nad kterými může osoba získat kontrolu vzhledem k právním a politickým podmínkám, ekonomickému a sociálnímu uspořádání komunity, ve které žije. Přístup může například zahrnovat vlastní produkci (plodiny, hospodářská zvířata), lov, sběr potravin, nákupy na trzích, v obchodech nebo výměnný obchod. Tato kategorie může být rozdělena do tří podkategorií – fyzický přístup, finanční a sociální. (Food Security Dimensions – Access, 2022)

Dostupnost je chápána jako dostatečné množství potravin odpovídající kvality, dodávané prostřednictvím domácí produkce nebo dovozu (včetně potravinové pomoci). Potraviny musí být fyzicky dostupné v oblasti ohrožení a může se u nich očekávat, že budou k dispozici pro použití v případě ohrožení. Tato dimenze může být rozdělena na úrovni státu, provincie,

² FAO, 2001. *The State of Food Insecurity in the World 2001*. Řím: FAO. ISBN 92-5-104628-X.

okresu nebo obce. Dostupnost potravin je dána produkcí, zásobami (potraviny u obchodníků, ve státních rezervách), obchodem a hromadnými transfery (potraviny, které do oblasti přivezla vláda nebo pomocné agentury). (Food Security Dimensions – Availability, 2022)

Využití potravin se týká potravin, ke kterým mají domácnosti přístup a jedinci jsou schopni potravu přijímat a metabolizovat živiny z ní získané. Využití potravin závisí na způsobech skladování, zpracování a přípravy potravin, způsobech stravování, sdílení potravin v rámci domácnosti a míře, do jaké potraviny odpovídají výživovým potřebám jednotlivců (růst, těhotenství, kojení, ...) a také zdravotnímu stavu jednotlivých členů domácnosti (Food Security Dimensions – Utilization, 2022)

Výše zmíněné dimenze potravinové bezpečnosti se vzájemně a systematicky ovlivňují. To znamená, že potraviny musí být dostupné, domácnost k nim musí mít přístup, musí je umět náležitě využívat a je potřeba, aby celý systém byl stabilní a dokázal komunikovat mezi jednotlivými dimenzemi. Dostatečná nabídka potravin na národní nebo mezinárodní úrovni sama o sobě nezaručuje, že jsou potraviny na úrovni domácností zajištěny. Pokud jsou potraviny k dispozici a domácnosti k nim mají odpovídající přístup, další otázkou je, zda domácnosti maximalizují spotřebu odpovídající výživy a energie, což je obvykle faktor preferencí potravin, jejich přípravy, skladování a přístupu k odpovídajícímu množství a kvalitě vody. (Food Security Dimensions – Access, 2022)

1.2 Organizace zabývající se potravinovou bezpečností

Jednou z největších a nejdůležitějších organizací, které se zabývají potravinovou bezpečností, je Organizace pro výživu a zemědělství. Jedná se o hlavní orgán OSN pro zajištění světového potravinového zabezpečení, pro problematiku rozvoje a inovací v zemědělství a rozvoj venkovských oblastí. Jejím hlavním cílem je mezinárodní úsilí v boji proti chudobě a hladu. Organizace se snaží dosáhnout potravinové bezpečnosti pro všechny a zajistit, aby lidé měli pravidelný přístup k dostatku kvalitních potravin, které umožňují vést aktivní a zdravý život. V současnosti sdružuje 194 zemí a EU. (About FAO, 2023)

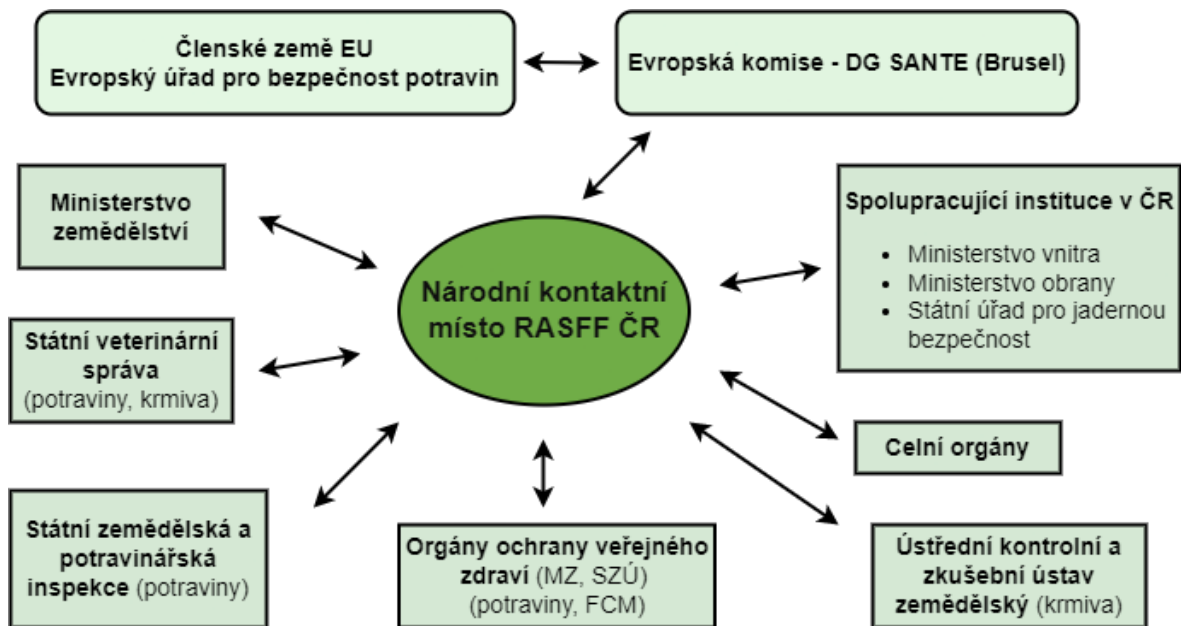
Další důležitou mezinárodní institucí je Světový potravinový program (World Food Programme, dále WFP). WFP je významnou humanitární organizací zřízenou FAO a OSN, který poskytuje potravinovou pomoc v nouzových situacích a spolupracuje s komunitami na zlepšení výživy a budování odolnosti. Zaměřuje se převážně na pomoc v krizových situacích,

pomoc na obnovu a rozvojovou pomoc hlavně v zemích postižených konflikty, kde je vyšší pravděpodobnost, že lidé budou trpět podvýživou. (Overview, 2023)

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (The European Food Safety Authority, dále EFSA) byl zřízen nařízením Evropského parlamentu v roce 2002 s cílem posílit aktuální systém vědecké a technické podpory, který již nebyl schopen reagovat na rostoucí množství požadavků. Úřad má za úkol plnit roli nezávislého vědeckého zdroje, který poskytuje doporučení, informace a sděluje rizika s cílem zvýšení důvěry spotřebitelů. Dalším úkolem je poskytování poradenství a technické podpory v otázkách lidské výživy z hlediska právních předpisů Evropské unie. Úloha úřadu jako nezávislého referenčního pracoviště znamená, že si jeho vědecké stanovisko může vyžádat nejen Komise EU, ale také Evropský parlament a členské státy. (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178, 2002)

Další významnou organizací v oblasti potravinové bezpečnosti na úrovni Evropské unie je Evropská komise – Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnosti potravin (Directorate-General for Health and Food Safety, dále DG SANTE), jehož hlavním úkolem je kontrola potravinové bezpečnosti v členských státech EU a kontrola shody a implementace potravinářské legislativy. Cílem kontrolních misí je získat komplexní a aktuální informace o organizaci kontrolních systémů v členských státech. Hlavními organizacemi, jež se na této činnosti participují v ČR, jsou odborné útvary Ministerstva zemědělství, Ministerstva zdravotnictví, Státní veterinární správa (dále SVS) nebo Státní zemědělská a potravinářská inspekce (dále SZPI). (Evropská komise – DG SANTE (Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin), 2020)

Pro funkčnost systému potravinové bezpečnosti byl v EU zřízen nástroj, jenž umožňuje výměnu informací mezi členskými zeměmi a zajišťuje rychlou reakci orgánů v případě ohrožení veřejného zdraví v potravinovém řetězci. Jedná se o Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed, dále RASFF) jehož cílem je poskytnout rychlou výměnu informací, aby mohla být přijata opatření k odvrácení rizika. Byl zřízen stejným nařízením Evropského parlamentu spolu s EFSA, své služby poskytuje nepřetržitě a garantuje efektivní a rychlé zpracování naléhavých oznámení. Pro lepší názornost uspořádání funkčních orgánů RASFF v České republice je níže přiložen Obrázek č. 1 znázorňující jednoduché schéma. (Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF), 2023)

Obrázek č. 1: Schéma fungování RASFF v ČR. (Poustková, 2018)

V České republice je národním kontaktním místem pro EFSA a pro pracovní orgány EU v oblasti potravinového práva a standardů Úřad pro potraviny. Úřad je zodpovědný za resortní politiku kvality potravin a zpracování zemědělských výrobků, návrhy úprav právních předpisů ČR v oblasti potravin, a analýzu trendů ve vývoji potravinářského průmyslu. Zásadní roli má i při koordinaci výkonu státní správy dozorovými orgány v oblasti bezpečnosti potravin. (Úřad pro potraviny v ČR, 2023)

„Úřední kontroly v celém potravinovém řetězci prvovýroby až po prodej spotřebiteli provádějí příslušné orgány státního dozoru (...) v působnosti Ministerstva zemědělství (...) a Ministerstva zdravotnictví.“ (Dozorové orgány, 2023.)

Mezi dozorové orgány se řadí Státní zemědělská a potravinářská inspekce, která provádí státní dozor při výrobě potravin a jejich zavádění do koloběhu. Podílí se i na kontrole vstupu a dovozu potravin a surovin ze třetích zemí. Další organizací je Státní veterinární správa ČR, jejíž orgány vykonávají dozor při výrobě, skladování, přepravě, dovozu a vývozu surovin a potravin živočišného původu, při prodeji potravin v prodejnách a prodejních úsecích, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže, vajec a jiné. Důležitým orgánem je Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (dále ÚKZÚZ), jež zajišťuje správné řízení a provádí kontrolní a dozorové činnosti v oblasti krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, trvalých kultur anebo ochrany proti škodlivým organismům. Dozor provádí i orgány ochrany

veřejného zdraví, které dohlíží na poskytování stravovacích služeb a slouží ke zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví. Orgány odpovídají také za kontrolu materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami. (Dozorové orgány, 2023.)

1.3 Měření a indexy potravinové bezpečnosti

Pro získání úplného a podrobnějšího obrazu o aktuální situaci je nutné komplexně analyzovat již zmiňované čtyři dimenze potravinové bezpečnosti. Každou z nich lze měřit pomocí různých souborů ukazatelů, které poskytují podrobné informace o situaci v dané oblasti. Měření a indikátory jsou klíčové pro správné porozumění konkrétní situaci a následné aplikování cílené strategie. Následující kapitola představí přehled nejznámějších indikátorů a způsobů měření potravinové bezpečnosti.

Světový potravinový program při provádění analýz potravinové bezpečnosti využívá různé typy hodnocení, které jsou souhrnně označovány jako zjišťování a mapování zranitelnosti. Jedním z nejdůležitějších hodnocení je CFSVA (Komplexní posouzení potravinové bezpečnosti a zranitelnosti), které je prováděno v zemích, které jsou náchylné ke krizím a trpí nedostatkem potravin. Primární údaje jsou získávány dotazováním domácností. Průzkumy obsahují 13 základních systémů hodnocení potravinové bezpečnosti, například spotřebu potravin, zdroje vody, přístup k hygienickým zařízením, udržitelný příjem, vzdělání, zemědělství, ... (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

Některé používané metody měření potravinové bezpečnosti popisují pouze národní zásoby potravin. Jelikož se ale zaměřují pouze na odhady a trendy na celostátní nebo regionální úrovni, nevěnují tolik pozornosti tomu, jak se chovají konkrétní domácnosti. Opatření využívající informace z průzkumů v domácnostech mohou být přesnější než ta opatření, která využívají informace z celé země. Metody měření se nejčastěji zaměřují například na to, jak lidé potraviny získávají nebo kolik potravin spotřebují. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, přístup k potravinám je rozdělen do tří kategorií – fyzický, sociální a finanční. Pro účely celostátního a pravdivého měření je obzvláště u jednotlivých domácností nezbytné mezi těmito přístupy rozlišovat. (Ahmad, Imran a Khan 2023)

1.3.1 Index potravinové bezpečnosti

Jedním z nejpoužívanějších způsobů měření je Index potravinové bezpečnosti (Global Food Security Index, dále GFSI), který měří potravinovou bezpečnost na úrovni státu. Je založen na řadě faktorů. Vytvořen byl Economist Intelligence Unit, která je součástí Economist Group. Index využívá celkem 30 proměnných, které slouží jako měřítko pro porovnání potravinové bezpečnosti v různých zemích. Ukazatele jsou rozděleny do tří skupin: dostupnost, cenová dostupnost a kvalita a bezpečnost. GFSI je každé čtvrtletí upravován s ohledem na změny údajů o cenách potravin. Využívá údaje Světové banky, FAO, Světového potravinového programu, Economist Intelligence Unit, odborných panelů, ale také informací z veřejného i akademického sektoru. Z odborníky poskytnutého subjektivního hodnocení se skládají kvalitativní ukazatele. Experti rozhodují i o tom, jaké ukazatele budou v indexu obsaženy a jakou budou mít váhu. Právě názory expertů a potřebným konsenzem se GFSI liší od jiných používaných metod FAO a IFPRI (Mezinárodním institutem pro výzkum politiky výživy). Vzhledem ke složitosti ukazatelů potravinové bezpečnosti a potřebě kontextu pro jejich pochopení se některé instituce při tvorbě nástrojů pro měření potravinové bezpečnosti zaměřují na konzultační metody. (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

1.3.2 Globální index hladu

Velmi často využívaným ukazatelem je Globální index hladu (Global Hunger Index, dále GHI). GHI je nástroj určený ke komplexnímu měření a sledování hladu na globální, regionální a národní úrovni. Cílem je zvýšit povědomí a porozumění boji proti hladu, poskytnout způsob, jak porovnat úroveň hladu mezi jednotlivými zeměmi a regiony a upozornit na ty oblasti světa, kde je úroveň hladu nejvyšší a je potřeba vyvinout značné úsilí k jeho odstranění. Skóre GHI každé země se vypočítává na základě vzorce, který se skládá ze čtyř ukazatelů – podvýživy, vyhublosti dětí, zaostávání růstu u dětí a dětské úmrtnosti. Údaje používané při výpočtu pocházejí od různých agentur OSN a dalších mezinárodních organizací jako je FAO, Dětský fond OSN nebo Světová zdravotnická organizace. (Methodology, 2023)

1.3.3 Skóre rozmanitosti stravování domácností

Dalším ukazatelem může být Skóre rozmanitosti stravování domácností (Household Dietary Diversity Score, dále HDDS). Jedná se o kvantitativní měřítko spotřeby potravin, které odráží přístup domácností k různým potravinám rozdělených do kategorií (např. maso, tuky, ovoce, zeleninu). Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, získávání podrobných údajů o přístupu domácností k potravinám nebo o individuálním příjmu potravy je časově i finančně náročné a vyžaduje vysokou úroveň technických dovedností při sběru i analýze dat. Skóre představuje rychlý, uživatelsky přívětivý a snadno použitelný nízkonákladový nástroj pro hodnocení. HDDS využívá bodové hodnocení a sběr informací pomocí dotazníků analyzuje množství zkonsumovaných potravin během 24 hodin. Výsledek analýzy skóre by měl odrážet ekonomickou schopnost domácnosti obstarat si různé potraviny. (Household Dietary Diversity (HDDS), 2023)

1.3.4 Škála potravinové nezajištěnosti v domácnostech

Pro vyjádření úrovně potravinové bezpečnosti se také využívá Škála potravinové nezajištěnosti v domácnostech (Household food insecurity and assessment scale, dále HFIAS). Tento ukazatel poskytuje jednoduchý a uživatelsky přívětivý přístup k měření dopadů rozvojových programů potravinové pomoci na přístup k potravinám. Podobně jako předchozí ukazatele se skládá z krátkého dotazníku, který zachycuje behaviorální a psychologické projevy nejistého přístupu domácností k potravinám, například nutnost snížit počet konzumovaných jídel nebo omezení kvality potravin díky nedostatku zdrojů. Odpovědi na dotazník umožňují zařadit domácnost do škály, která udává stupeň závažnosti její nezajištěnosti. HFIAS nekvantifikuje spotřebu potravin ani neposuzuje kvalitu stravy. Nevýhodou škály je možné zkreslení údajů, jelikož domácnost vždy reprezentuje jen jedna osoba a nemá nutně vypovídající hodnotu za všechny členy domácnosti. (Household Food Insecurity Access Scale (HFIAS), 2023)

1.4 Aktuální stav potravinové bezpečnosti

Předpokládá se, že v roce 2030 bude téměř 600 milionů lidí trpět chronickou podvýživou. Daný problém poukazuje na obrovskou výzvu při plnění cíle udržitelného rozvoje (dále SDG), kterým je vymýcení hladu. Jedná se totiž o 119 milionů podvyživených lidí více než

ve scénáři, ve kterém pandemie Covid-19 ani válka na Ukrajině neproběhly. Dalším nepříznivým faktem, který dosažení SDG cíle znesnadňuje, je zvyšující se množství lidí, kteří nemají přístup k bezpečným a výživným potravinám.³ (FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO, 2023)

1.4.1 Aktuální stav potravinové bezpečnosti v globálním kontextu

V současnosti si celý svět stále prochází zotavováním z globální pandemie, ke kterému dochází nerovnoměrně napříč všemi zeměmi. Současnou situaci komplikují i následky probíhající války na Ukrajině. Zemědělsko-potravinářské systémy zůstávají velmi zranitelné vůči narušením způsobených konflikty, proměnlivostí a extrémními klimatickými podmínkami.

Úroveň hladu v globálním kontextu je stále mnohem vyšší než před pandemií. Odhaduje se, že 690 až 783 milionů lidí na světě v roce 2022 čelilo hladu. To je o 122 milionů lidí více než před pandemií Covid-19. I přes tyto negativní skutečnosti nárůst celosvětového hladu pozorovaný v posledních letech stagnoval, v roce 2022 trpělo hladem cca o 3,8 milionu lidí méně než v roce 2021. Mírné zlepšení bylo zároveň zbrzděno rostoucími cenami potravin a energií, které byly umocněny válkou na Ukrajině. Hlad je v současné situaci stále na vzestupu v celé Africe, západní Asii a Karibiku. (FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO, 2023) Potravinová nezajištěnost se zvýšila z 25,3 % v roce 2019 na 29,6 % v roce 2022, přičemž vážná potravinová nejistota postihla 11,3 % světové populace. To znamená, že o 180 milionů více lidí než v roce 2019 čelí vážnému nedostatku potravin. V roce 2022 se 27,8 % žen a 25,4 % mužů na celém světě potýkalo se středně závažným nebo závažným nedostatkem potravin. Přestože došlo k mírnému zmenšení rozdílu mezi muži a ženami v oblasti potravinové nezajištěnosti, výhled zůstává nepříznivý. (Food Security Update, 2023)

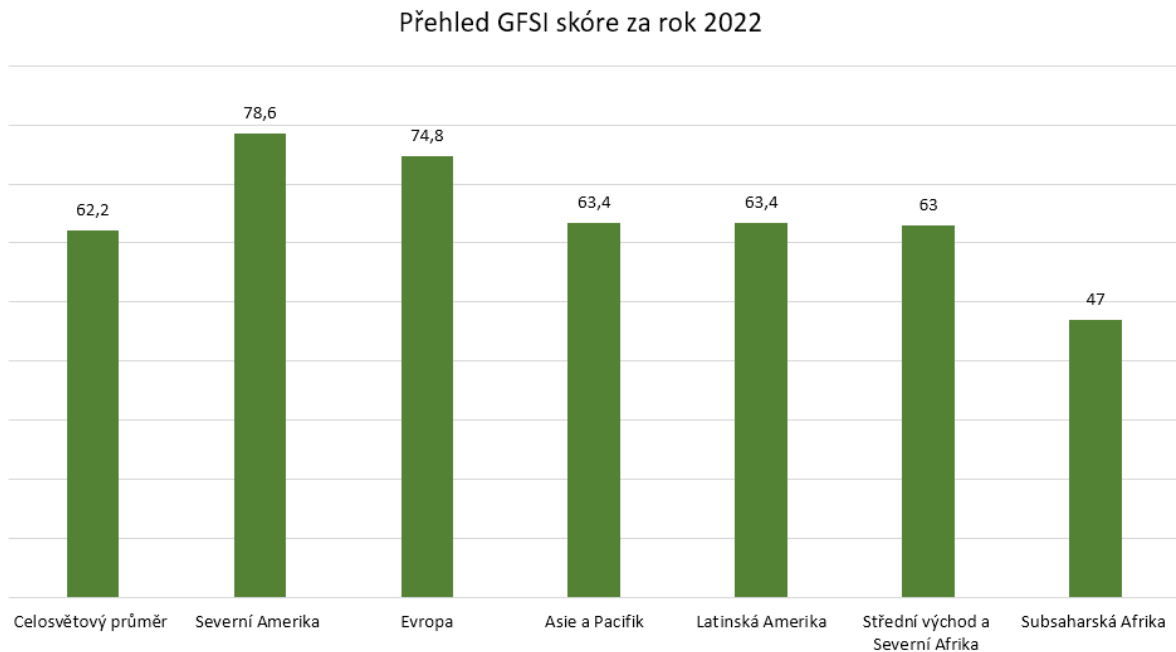
Celosvětově se nepřiměřeně zvýšila potravinová nezajištěnost, která nejvíce postihuje ženy a obyvatele venkovských oblastí. Středně těžká nebo těžká nezajištěnost postihla 33,3 % dospělých žijících ve venkovských oblastech v roce 2022; ve srovnání s městskými

³ V roce 2022 je odhadováno, že potravinovou nedostatečností trpí cca 2,4 miliardy lidí. To je o 391 milionů lidí více než v roce 2019. (FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO, 2023)

oblastmi, kde je míra jen 26 %, se jedná o velmi zásadní rozdíl. Rozdíl v potravinové dostupnosti mezi muži a ženami se na celosvětové úrovni prohloubil v důsledku pandemie na 3,8 %, a v roce 2022 opět klesl na 2,4 %. Pro domácnosti žijící v příměstských a venkovských oblastech je stále důležitější cenová dostupnost zdravé stravy, protože se více spoléhají na nákup potravin. V některých afrických zemích je navzdory nižším nákladům na zdravou výživu v těchto oblastech stále nižší cenová dostupnost než v městských centrech. Nízkopříjmové domácnosti jsou obzvláště znevýhodněny, jelikož by musely více než zdvojnásobit své výdaje na potraviny, aby si zajistily zdravou výživu. (FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO, 2023)

Globální inflace vzrostla na 5,2 % v roce 2022, což přinutilo centrální banky ke zvýšení úrokových sazeb dříve, než se čekalo. Z tohoto důvodu se zvýšily i náklady na dluhovou službu pro rozvojové země. 69,6 % zemí s vysokými příjmy zažívá i vysokou inflaci cen potravin. Nejvíce postižené země jsou v Africe, Severní Americe, Latinské Americe, jižní Asii, Evropě a střední Asii. (Food Security Update, 2023) Podle The Financing for Sustainable Development Report 2022 je 60 % nejméně vyspělých zemí světa již nyní vystaveno vysokému riziku dluhové nouze. Válka na Ukrajině má ve všech svých dimenzích alarmující dopady na světovou ekonomiku. Příkladem mohou být státy přímo závislé na dovozu pšenice a kukuřice z Ruska a Ukrajiny, které produkují asi 30 % světového objemu pšenice a ječmenu, jednu pětinu kukuřice a více než polovinu slunečnicového oleje. Globální potravinovou krizi částečně zhoršil i rostoucí počet omezení obchodu s potravinami, které zavedly země s cílem zvýšit domácí nabídku a snížit ceny. K 25. září 2023 zavedlo 19 zemí 25 zákazů vývozu potravin a 7 zemí zavedlo 12 opatření omezujících vývoz. (United Nations, 2022)

Podle GFSI se v roce 2019 cenová dostupnost potravin zhoršila. Skóre indexu pokleslo o 4 % mezi lety 2019 a 2022 díky válce na Ukrajině a pandemii Covid-19. Naopak ke zlepšení v tomto časovém úseku došlo v oblasti politických závazků při přizpůsobování se změnám klimatu a v závazcích k udržitelným zemědělským postupům. V roce 2022 evropské země obsadily 8 z 10 nejlepších příček, v čele s Finskem, Irskem a Norskem. Tyto země dosáhly velmi silných výsledků ve všech čtyřech pilířích GFSI. Na nejspodnějších místech se umístily země subsaharské Afriky. Níže zobrazený Graf č. 1 znázorňuje stav skóre mezi světovými regiony. (The Economist Group, 2022)

Graf č. 1: Přehled GFSI skóre za rok 2022. (The Economist Group, 2022)

1.4.2 Aktuální stav potravinové bezpečnosti v EU a České republice

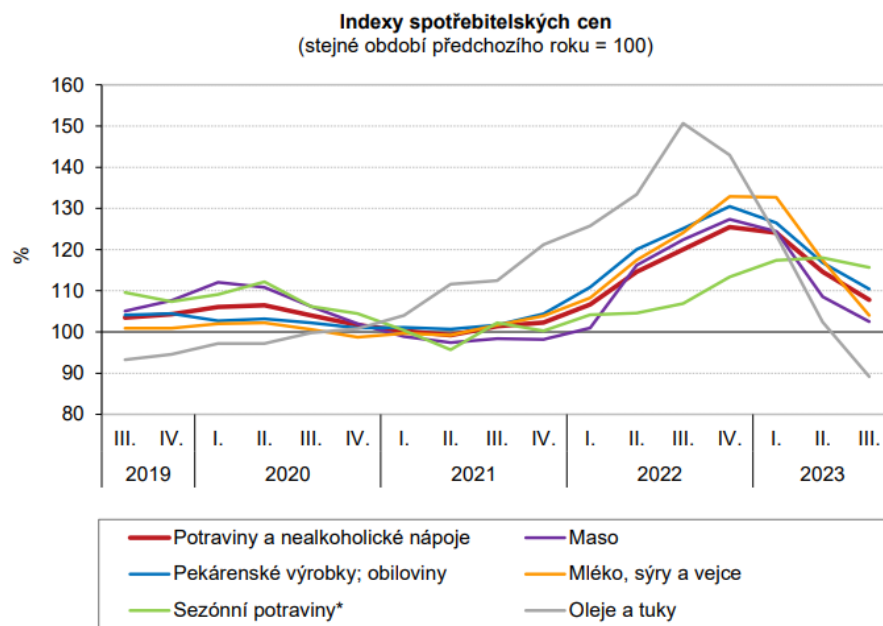
Mezi potravinovým právem členských států EU jsou velké rozdíly, pokud jde o pojetí, zásady a postupy. Některé státy Evropské unie přijaly horizontální právní předpisy o bezpečnosti potravin, které ukládají hospodářským subjektům obecnou povinnost uvádět na trh pouze bezpečné suroviny. Tyto členské státy však uplatňují různá základní kritéria na jejichž základě stanoví, zda je potravina bezpečná. Z důvodu různých přístupů a neexistence horizontálních právních předpisů v jiných členských státech mohou vzniknout překážky obchodu s potravinami. (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178, 2002)

Evropská unie se v oblasti bezpečnosti potravin řídí především článkem č. 168 o veřejném zdraví a článkem č. 169 o ochraně spotřebitele Smlouvy o fungování EU. Úkolem politiky EU v oblasti potravinové bezpečnosti je chránit spotřebitele při zajištění bezproblémového chodu jednotného trhu. Legislativa EU uplatňuje přístup „jedno zdraví“ a zabezpečuje celý potravinový řetězec – strategie „od zemědělece ke spotřebiteli“. Evropská unie schválila normy, které zaručují hygienu potravin, zdraví a kvalitní životní podmínky zvířat a rostlin, kontrolu kontaminace vnějšími látkami, například pesticidy. Každá fáze je pod přísným dozorem, například dovážené potraviny ze zemí mimo EU musí splňovat stejné normy a procházet stejnými kontrolami jako potraviny vyráběné v EU. (Bezpečnost potravin, 2023)

Česká republika je zemí s velmi významnou úrovní zahraničního obchodu, tudíž je důležité věnovat se zajištění potravinové bezpečnosti i na globální úrovni. Z makroekonomického hlediska má ČR omezenou možnost ovlivňovat potravinovou bezpečnost, protože je součástí Evropské unie a přebírá její zemědělskou politiku. Zajištění potravinové bezpečnosti je významné obzvláště v oblasti přístupu k potravinám. Přístup ke kvalitním potravinám je v současné době v ČR omezen zejména pro nízkopříjmové skupiny – domácnosti nezaměstnaných, svobodné matky a seniory. Podíl potravin na celkových výdajích domácností se neustále zvyšuje. (Lukášková, Pítrová, 2018)

V současné době členské státy EU nečelí nedostatku potravin, a to ani v důsledku výše zmíněného konfliktu na Ukrajině. Spíše naopak, EU je jedním z hlavních světových producentů zemědělských produktů a její potravinový systém je stabilní. Některé státy se ale i přesto potýkají s vysokými cenami potravin a inflací, což má významný dopad na dostupnost potravin pro domácnosti s nižším příjmem. Podle údajů Eurostatu stouply ceny potravin, alkoholu a tabákových výrobků v EU meziročně v průměru o 15,5 %. (EU a otázka potravinové bezpečnosti, 2023)

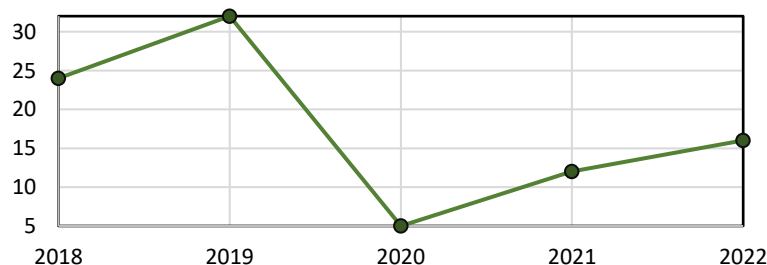
V souvislosti s vysokou celosvětovou inflací došlo i k růstu spotřebitelských cen v oblasti potravin v České republice, nejrychleji rostly ceny na konci roku 2022. Zdražení u potravin ale nebylo tak radikální, jako u ostatního zboží spotřebitelského koše, přesáhlo pouze růst cen služeb. V roce 2021 vzrostly ceny nákladových vstupů agrárního sektoru a produkční ceny zemědělských komodit. Jak již bylo zmiňováno v předchozí kapitole, světová poptávka po agrárních komoditách byla zesílena invazí na Ukrajinu, což zasáhlo i Českou republiku. I přesto ceny vstupů do agrárního sektoru nerostly tak rychle, hlavně díky posilujícímu kurzu české koruny. České ceny zemědělských výrobců rostly pomaleji a až do konce roku 2021 jejich dynamika téměř kopírovala zdražování vstupů do zemědělství. Růst produkčních a spotřebitelských cen v ČR zrychlil nad evropský průměr až v roce 2022. Nejvíce citlivé na tyto změny jsou sociálně slabší domácnosti, které kupují méně kvalitní potraviny a snaží se volit levnější varianty. (Brůha, Šnobl, Sutóris, Tomanová, 2023) Níže přiložený Graf č. 2 zobrazuje vývoj indexu spotřebitelských cen mezi lety 2019–2023. Nejvyšších výsledků dosáhla kategorie Oleje a tuky, následovaná kategorií Mléko, sýry a vejce.

Graf č. 2: Indexy spotřebitelských cen mezi lety 2019–2023. (Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí 2023, 2023)

Česká republika je v oblasti potravinové bezpečnosti z velké části soběstačná, jelikož disponuje dostatečným množstvím zemědělských družstev, výrobců potravin a supermarketů. V roce 2023 se ČR umístila na světovém žebříčku podle GFSI na 16. místě⁴ z celkových 113 zemí světa a na 13. místě z evropských zemí. (The Economist Group, 2022) Níže zobrazený Graf č. 3 znázorňuje pohyb celkového skóre GFSI mezi lety 2018–2022. Z grafu vyplývá, že v roce 2019 Česká republika získala nejhorší skóre a umístila se na 32. místě, a naopak o rok později se umístila na předních pozicích přehledu.

Vývoj skóre GFSI mezi lety 2018–2022 (ČR)

Graf č. 3: Vývoj skóre GFSI mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

⁴ Údaj platný k 11. 10. 2023.

Podle průzkumu Eurobarometru⁵ z roku 2019 vyplývá, že bezpečnost potravin je pro občany Evropy, včetně obyvatel České republiky, jedním z klíčových faktorů při nákupu potravin. Mezi nejdůležitější hlediska pro spotřebitele při nákupu potravin patří země původu (53 %), cena (51 %), bezpečnost potravin (50 %) a chuť (49 %). Nutriční obsah je vnímán jako méně důležitý (44 %), zatímco etické hledisko a víra (např. ohled na dobro zvířat, životní prostředí nebo náboženské aspekty) mají nejnižší důležitost. Obyvatelé ČR tradičně preferují domácí potraviny. Počet těch, kteří považují české potraviny za lepší než zahraniční, zůstává v průběhu let téměř nezměněn. Podle výsledků průzkumu CVVM Potraviny z roku 2020 je pro polovinu Čechů stále původ potravin jedním z klíčových kritérií při nákupu, přičemž pro 19 % je toto kritérium nejdůležitější. Pokud jde o ohled na životní prostředí, preferuje 77 % oslovených spotřebitelů při nákupu potravin produkty vyrobené v České republice. 30 % respondentů aktivně zajímá téma lokálních potravin, a často jsou to lidé dbající na ekologický dopad výroby potravin, které kupují. Pro lidi jsou lokální potraviny spojeny zejména s kvalitou, čerstvostí a chutností. (Ministerstvo zemědělství, 2021)

Závěrem kapitoly lze říci, že je pro komplexnější a správnější posouzení globální potravinové bezpečnosti do budoucna potřeba vyhodnotit i vliv klimatických změn na kapacitu a kvalitu produkce potravin. Širší definice potravinové bezpečnosti zvyšuje laťku úspěchu a poskytuje řadu cest k jejímu dosažení. Mělo by se také hovořit o tom, jak se dělí příjmy, co lidé konzumují a kolik potravin se ztrácí nebo se jimi plýtvá. Lepší osvěta v oblasti zdraví a výživy pomůže lidem, rodinám a komunitám získat více kvalitních potravin. Posílením systémů reakce na mimořádné události a dalších sociálních záchranných sítí se může snížit potravinová nejistota a zvýšit odolnost celé společnosti. (Ahmad, Imran a Khan, 2023)

⁵ Eurobarometr = soubor mezinárodních průzkumů veřejného mínění prováděných pravidelně jménem orgánů EU od roku 1974. (About Eurobarometer, 2023)

2 POTRAVINOVÉ BANKY

Potravinové banky představují klíčový prvek v boji proti hladu a potravinové nejistotě. Tyto organizace hrají nezastupitelnou roli ve shromažďování, skladování a distribuci potravin pro ty, kteří se potýkají s nedostatkem stravy. Následující kapitola poskytne úvod do problematiky potravinového bankovníctví v obecném měřítku. Zaměřena bude na oblast plýtvání surovin, principy fungování bank a historii celého konceptu.

2.1 Potravinová pomoc

Koncept moderní potravinové pomoci má počátky v období okolo druhé světové války, jeho cílem bylo zbavit se přebytečných komodit a zároveň stimulovat poptávku v chudých zemích, kde byl rozšířen hlad. Postupy potravinové pomoci se v průběhu desetiletí výrazně zlepšily, především díky výrazným změnám v oblasti obchodní a zemědělské politiky dárcovských zemí, ale také díky komplexnějšímu pochopení problému potravinové bezpečnosti. První snahy o definici potravinové pomoci se datují od roku 1954, kdy byl vytvořen Poradní výbor FAO pro likvidaci přebytků. První definice hlavně zdůrazňovala mezinárodní charakter pomoci. (FAO, 2006) Nyní se mezinárodní potravinovou pomocí rozumí poskytování potravinových komodit jednou zemí druhé zemi, a to bezplatně nebo za velmi výhodných podmínek, s cílem pomoci této zemi uspokojit její potravinové potřeby.

Potravinová pomoc může být rozdělena na tři obecné typy:

- Potravinová pomoc, která je cíleně a bezplatně poskytována obětem přírodních katastrof a katastrof způsobených člověkem.
- Projektová potravinová pomoc, jež je určena zranitelným skupinám obyvatelstva s cílem zlepšit jejich výživu a podpořit konkrétní rozvojové aktivity.
- Programová potravinová pomoc, která je poskytována přímo přijímající vládě za účelem prodeje na místních trzích a jejíž výnosy jsou pod kontrolou vlády, ale podléhají určité formě dohody s dárce o jejich správě a použití. (FAO Papers on Selected Issues Relating to the WTO Negotiations on Agriculture, 2002)

Evropská unie se prostřednictvím humanitární potravinové pomoci snaží zajistit přístup k bezpečným a vyváženým potravinám pro nejhladovější a nejzranitelnější osoby v krizových situacích. Pomoc poskytuje před humanitární krizí, v jejím průběhu a po jejím

ukončení. V roce 2021 bylo použito přibližně 25 % ročního rozpočtu EU na humanitární pomoc, konkrétně na nouzovou potravinovou pomoc a výživu. Díky tomu je EU jedním z hlavních světových dárců v této oblasti. (Food assistance, 2023.)

2.2 Základní principy potravinových bank

Potravinové banky jsou neziskové organizace a jejich provozní model se může v jednotlivých zemích lišit. Velmi často slouží nezávislým charitativním organizacím, které bojují proti nedostatku potravin. V případě potřeby organizují distribuci potravin prostřednictvím své sítě místních charitativních organizací, skupin nebo komunit nebo přímo konečným příjemcům. Tyto instituce tvoří most mezi přebytkem potravin a podporou jednotlivců v nouzi. Potravinová pomoc je poskytována například ve formě potravinových balíčků, stravování v sociálních zařízeních nebo výdejních okének ve vymezených distribučních centrech. (Our mission, impact and values, 2023)

Potravinové banky jsou závislé na darování a sdílení potravin. Hlavním cílem je předcházet plýtvání potravinami a jejich nedostatku. Při zásobování jsou dodržovány přísné hygienické požadavky a potraviny jsou získávány z odvětví jako je zemědělství, zpracování a výroba surovin nebo pohostinství (hotely, restaurace). I když získané potraviny již nemusí být určeny k prodeji, musí být ve všech fázích dodavatelského řetězce bezpečné pro spotřebu. (Martin, 2021) Dodávky potravin musí být zásadně poskytovány zdarma. Potravinové banky existují především díky činnosti dobrovolníků a charitativních organizací s různými duchovními a myšlenkovými ideami. Potravinové banky zajišťují, aby se ony samy, jejich dobrovolníci nebo placení zaměstnanci a jejich sítě vyhnuly jakémukoli druhu diskriminace příjemců. (Our mission, impact and values, 2023)

V České republice jsou potravinové banky samostatné neziskové organizace. Potraviny získávají od maloobchodních společností, z potravinových sbírek, evropského programu potravinové pomoci, od soukromých pěstitelů, výrobců a jednotlivců; poté jsou potraviny předávány dobročinným organizacím. Tímto způsobem se potraviny dostávají k lidem, kteří se ocitli v nouzi, jak dětem, tak i dospělým. Většinou platí, že na každý kraj připadá jedna potravinová banka. (Potravinové banky v ČR, 2023)

Cíle potravinových bank ČR:

- „Bojovat proti plýtvání potravinami.
- Dělit se o získané potraviny s těmi, kdo mají hlad.
- Obnovit solidaritu mezi lidmi.“ (Naše činnost, 2023)

Moderní globální potravinové banky mají kořeny ve Spojených státech a v průkopnické práci Johna van Hengela a Roberta McCartyho, kteří v roce 1967 založili první potravinovou banku St Mary's Food Bank ve Phoenixu v Arizoně. Hengela přivedla na tento nápad matka, která živila svých deset dětí potravinami vyhozenými do popelnic, a chtěl tak vytvořit místo, kde by se přebytečné potraviny mohly skladovat a být k dispozici lidem, kteří je potřebují, místo aby se vyhodily a bylo jimi plýtváno. K myšlence se přidalo několik dobrovolníků, kteří sbírali neotrhané ovoce ze stromů, kontaktovány byly i místní obchody, aby darovaly požitelné, ale neprodejné potraviny. (Riches, 2018) V prvním roce existence potravinové banky bylo rozděleno lidem v nouzi cca 124 tun potravin. Zpráva o úspěchu se rychle rozšířila a do roku 1977 byly potravinové banky založeny v 18 městech po celé zemi. (Our History, 2023)

Jelikož počet potravinových bank začal narůstat, vytvořil van Hengel v roce 1979 organizaci Second Harvest, the Nation's Food Bank Network⁶. Dnes se jedná o největší národní organizaci pro pomoc hladovějícím, například v roce 2022 vydala 5,2 miliardy jídel. John van Hengel se snažil prosadit myšlenku potravinového bankovníctví i mimo Ameriku, jako první se mu podařilo proniknout s nápadem do Kanady, poté do Evropy. (Our History, 2023)

Zpráva o tomto novém typu banky se rozšířila a o několik let později byla otevřena první potravinová banka v Edmontonu v Kanadě. V roce 1984 se ve Francii o tomto konceptu potravinového bankovníctví dozvěděla sestra Cécile Bigotová, která si kladla za cíl vypořádání se s rostoucí chudobou v Paříži. Bigotová spolu s Bernardem Dandrelem, který spolupracoval s charitativními organizacemi, jako je například Armáda spásy, založili v červenci 1984 potravinovou banku v Paříži. Velmi brzy tento příklad následoval André Hubert a založil banku v Bruselu. Potřeby vytvořit jednotný a organizovaný orgán, který by zastupoval potravinové banky na evropské úrovni, si všiml Dandrel spolu s Hubertem

⁶ V roce 2008 byla síť přejmenována na Feeding America, aby odrážela své poslání. (Feeding America, 2023)

a v září 1986 založili Evropskou federaci potravinových bank (dále FEBA). Organizace má nyní sídlo v Bruselu. Jejím posláním je snižování potravinové nezajištěnosti v Evropě prostřednictvím prevence plýtvání potravinami a výzvou k solidaritě. V současnosti FEBA sdružuje 351 potravinových bank, které působí ve 30 evropských zemích. (Our story, 2023)

Koncept potravinových bank se v České republice objevil poprvé v roce 1992, kdy Mgr. Ilja Hradecký založil první takovou instituci v zemi. O dva roky později také založil Českou federaci potravinových bank (dále ČFPB). Činnost v té době byla prováděna skrze neziskovou organizaci Naděje, která potraviny shromažďovala a skladovala je, aby mohly být následně přerozdělovány jiným organizacím. V roce 2004 byly přizvány další neziskové organizace, včetně Armády spásy, Adry nebo Charity ČR s cílem založit nové potravinové banky. V březnu 2006 byl v Praze otevřen první sklad potravinové banky za přítomnosti velvyslanců USA a Francie. Představitelé ČFPB se snažili dále šířit povědomí o potravinových bankách do ostatních krajů. Další založenou bankou byla Potravinová banka v Ostravě, a poté další v krajích Ústecký, Liberecký a Vysočina. (Naše činnost, 2023)

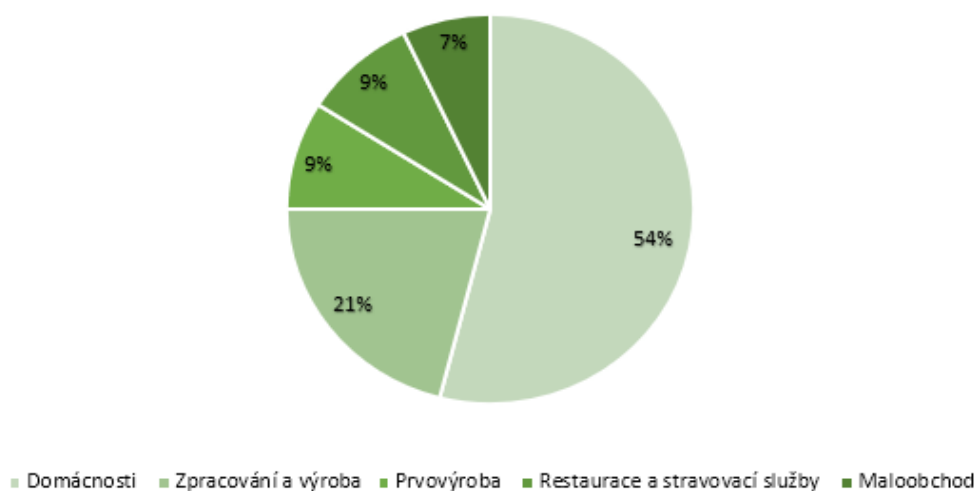
Obrázek č. 2: Logo ČFPB. (Naše činnost, 2023)

2.3 Plýtvání potravinami

Problematika potravinového odpadu a zásady předcházení potravinovým ztrátám jsou zakotveny ve směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 98 z roku 2008. Směrnice nařizuje státům EU povinnost začlenit do svých plánů opatření k prevenci vzniku odpadu, včetně opatření zaměřených na snižování výskytu potravinového odpadu. Státy mají také monitorovat a vyhodnocovat úspěšnost těchto opatření tím, že budou měřit množství odpadu podle společné metodiky. V roce 2015 se členské státy zavázaly do roku 2030 snížit množství potravinového odpadu na osobu na úrovni maloobchodu a spotřeby na polovinu a zmenšit ztráty potravin v oblasti výroby potravin a dodavatelských řetězců. Podle

aktuálních dat z roku 2022 (za referenční rok 2021) tvořilo celkové množství potravinového odpadu v celé EU 58,5 milionů tun, z toho více než 50 % (cca 70 kg na obyvatele za rok) představovaly domácnosti. Pro srovnání lze uvést příklad z roku 2012, kdy se poprvé dělal odhad za EU, celkový potravinový odpad tvořil 87,6 milionů tun (173 kg/os/rok). Je tedy očividné, že došlo k výraznému zlepšení. (Plýtvání potravinami, 2023) Následující Graf č. 4 ukazuje výsledky statistického sledování množství potravinového odpadu v EU podle odvětví činnosti za rok 2021.

Celkové množství potravinového odpadu v EU v roce 2021

Graf č. 4: Celkové množství potravinového odpadu v EU. (Food waste and food waste prevention – estimates, 2023)

Podle průzkumu Ústavu zemědělské ekonomiky a informací z roku 2022 se většina domácností snaží neplýtvat potravinami. Téměř každý občas vyhodí nepoživatelné zbytky, 63 % domácností minimálně vyhazuje odkrojené kusy zeleniny nebo ovoce a potraviny, které nestihli spotřebovat při vaření. Nejvíce vyhazovaným typem potravin je ovoce a zelenina, polovina domácností občas vyhazuje pečivo, které nestihá zkonzumovat. Nejméně často vyhazovaným druhem jídla je maso, tři čtvrtiny respondentů v průzkumu uvedly, že tento druh vůbec nevyhazují. Ještě vyšší počet (84 %) domácností uvedlo, že téměř nikdy nevyhazuje nealkoholické nápoje. (Plýtvání potravinami, 2023)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 POTRAVINOVÉ BANKY V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice je oblast darování potravin upravena tzv. potravinovým zákonem (zákon č. 110/1997Sb.), který stanovuje „*povinnost provozovatelů potravinářských podniků (PPP) s prodejní plochou větší než 400 m² poskytnout potraviny, které nejsou v souladu s požadavky na potraviny, ale jsou bezpečné, bezplatně neziskové organizaci, která shromažďuje bezplatně potraviny, skladuje a přiděluje je veřejně prospěšným právnickým osobám poskytujícím potravinovou pomoc*“. Zákon taktéž vymezuje seznam organizací, kterým obchodníci mohou potraviny darovat. Podle zákona mohou dobrovolně darovat potraviny i jiné subjekty, například zemědělci, zpracovatelé, potravináři nebo distributoři. Od roku 2023 jsou zemědělci i výrobci potravin, kteří spolupracují s potravinovými bankami, zvýhodňováni na základě nových dotačních programů. Druhý předpis zabývající se zmiňovanou problematikou je vyhláška č. 121/2023 o požadavcích na pokrmy, jež má za cíl ulehčit způsoby poskytování pokrmů. Vyhláška například dovoluje zchlazení nebo zmrazení teplých pokrmů ve lhůtě vymezené pro jejich vydání. (Plýtvání potravinami, 2023)

Jak již bylo zmíněno výše, v České republice vznikl nevládní a apolitický spolek, Česká federace potravinových bank. Ta sdružuje na národní úrovni 15 českých potravinových bank, které ale neřídí, pouze koordinuje jejich činnost a dbá na dodržování základních pravidel. ČFPB je zřízena potravinovými bankami a každá v ní má jeden hlas. Potravinové banky tvoří komplexní síť a zajišťují 100% územní pokrytí. (Láchová, Slavíček, 2023) Níže je uveden výčet jednotlivých potravinových bank v ČR.

- Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, z.s.
- Potravinová banka Central, z.s.
- Potravinová banka Džbánsko, z.s.
- Potravinová banka Hradec Králové, z.s.
- Potravinová banka Jihočeského kraje, z.s.
- Potravinová banka Karlovarského kraje, z.s.
- Potravinová banka Libereckého kraje, z.s.
- Potravinová banka v Olomouckém kraji, z.s.

- Potravinová banka Ostrava, z.s.
- Potravinová banka Pardubice, z. s.
- Potravinová banka Plzeň, z.s.
- Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, z.s.
- Potravinová banka v Ústeckém kraji, z.s.
- Potravinová banka Vysočina, z.s.
- Potravinová banka ve Zlínském kraji, z.s. (Potravinové banky v ČR, 2023)

Všech 15 potravinových bank ze všech krajů ČR je zařazeno do tzv. projektu PoMPo (Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám III). Projekt je financován z prostředků Fondu evropské pomoci nejchudším osobám skrze Operační program potravinové a materiální pomoci a ze státního rozpočtu ČR. Garantován je Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Je realizován od března 2023 do února 2026 a navazuje na projekt PoMPo II. Záměrem je poskytnutí pomoci osobám nacházejícím se v obtížných životních situacích pro překonání těžkého životního období. Dále je skrze doprovodná opatření vyvíjena snaha o vhodné nasměrování a motivování k dlouhodobějšímu řešení jejich životních situací. (MPSV, 2023)

Od roku 2023 je realizován projekt Výdejen potravinové pomoci, jehož cílem je do stávající sítě potravinových bank postupně přidat dalších 150 výdejních míst. Výdejny by měly být schopny opakovaně poskytovat potravinovou pomoc v těžce dostupných místech nebo osobám, které pomoc potřebují a nedokázaly ji do této doby pobírat. Výdejny by měly být buď mobilní (pojízdné) nebo na statických místech ve větších městech. (Výdejny potravinových bank v ČR, 2023)

3.1 Analýza potravinových bank

Následující část je zaměřena na rozbor jednotlivých potravinových bank, analýzu a komparaci jejich činností. Je soustředěna na klíčové oblasti – celkové množství shromážděných potravin, počet odběratelských organizací nebo koncových klientů. Zkoumáno je pětileté období mezi lety 2018–2022.

3.1.1 Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, z.s.

Potravinová banka vznikla v roce 2014. Podporována je převážně Statutárním městem Brno, Jihomoravským krajem a Ministerstvem zemědělství. Tak jako všechny potravinové banky, má zřízen transparentní účet, kam je možné přispívat. Mezi hlavní partnerské řetězce patří Globus, Albert, Kaufland, Lidl, Makro a Tesco. Banka v roce 2017 zřídila v rámci kraje tzv. Foodboxy – sběrné kontejnery, které jsou nainstalovány v supermarketech a jejich účelem je umožnit osobám darovat trvanlivé potraviny během jakéhokoliv nákupu, kdykoliv v průběhu roku. Banka dlouhodobě spolupracuje s Mendelovou univerzitou v Brně. Průměrný počet zaměstnanců je 7. (Co děláme, 2024) Od roku 2023 je banka zařazena do projektu, který zajišťuje síť výdejních míst jako nový nástroj v systému potravinové a materiální pomoci. Banka bude vydávat na 10 místech v Jihomoravském kraji potravinovou pomoc potřebným lidem, kteří budou doporučení sociálními pracovníky, neziskovými organizacemi nebo úřadem práce. (Projekty, 2024)

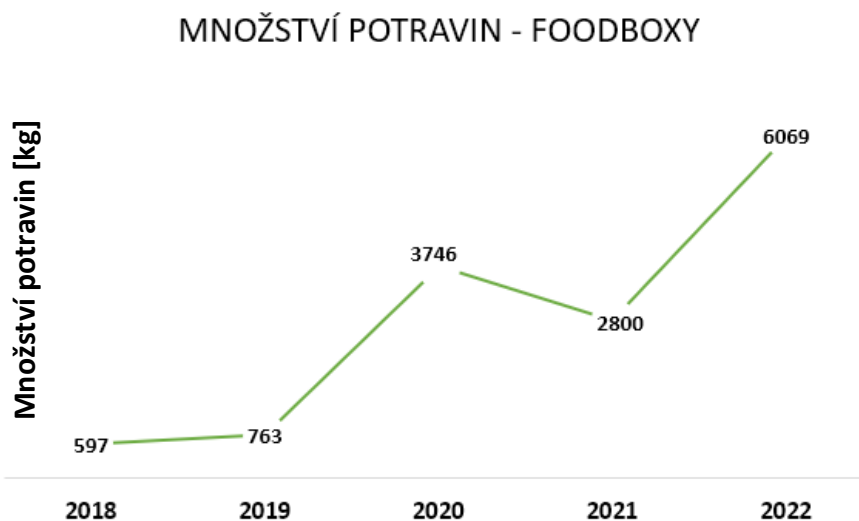
Tabulka č. 1 znázorňuje 3 hlavní údaje o činnosti banky – celkový počet shromážděných potravin, množství odběratelských organizací a množství koncových klientů. Kromě roku 2020 mají všechny oblasti stoupající tendenci. Největší rozdíl v oblasti množství shromážděných potravin nastal v roce 2021, kdy za jeden rok přibylo skoro 300 tun potravin. Kategorie koncových klientů za zkoumané období vzrostla téměř 4krát, což koresponduje s celkovým počtem odběratelských organizací, kterých za vybrané období přibylo přibližně 60 %.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	280	431	425	716	737
Odběratelské organizace	75	83	101	122	123
Koncoví klienti	5 100	6 000	6 187	12 097	20 199

Tabulka č. 1: Hlavní údaje – Potravinová banka Brno a Jihomoravský kraj. (Zpracování vlastní)

Graf č. 5 zobrazuje vývoj výnosu potravin z Foodboxů. Do roku 2018 existoval pouze jediný kus, díky finanční podpoře Ministerstva zemědělství byly sběrné kontejnery rozmístěny

v dalších řetězcích a jejich aktuální počet je 15.⁷ Rozdíl v množství potravin mezi lety 2018–2022 je téměř 10krát větší. (Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, 2018)

Graf č. 5: Množství potravin v kg ve Foodboxech mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

3.1.2 Potravinová banka Central, z.s.

Jedná se o nejmladší potravinovou banku působící v ČR, vznikla v roce 2018. Potravinovou pomoc zajišťuje ve Středočeském kraji, konkrétně v okresech: Beroun, Příbram, Benešov, Kolín a Kutná Hora, dále pak zaopatřuje jižní, východní a západní části okresů Praha východ a Praha západ. Potraviny jsou každý den svázeny přibližně z 55 obchodů na územní působnosti banky do skladu v Praze. Od roku 2022 je provoz skladu rozdělen do dvou míst. Průměrně banka zaměstnává 21 osob včetně členů farní charity Vlašim, Arcidiecézní charity Praha nebo Centra sociálních a zdravotních služeb města Příbram. (Potravinová banka Central, 2024)

Tabulka č. 2 opět zobrazuje postupný nárůst dat všech klíčových oblastí. Například množství shromážděných potravin se za vybrané pětileté období zvýšilo přibližně 16krát. Nejvýraznější změna v oblasti počtu odběratelských organizací byla zaznamenána mezi lety 2021 a 2022, kdy banka dostala mezi potřebné největší objem potravin a podpořila nejvíce

⁷ Údaj platný k 31.1.2024.

lidí za dobu své existence. Největší nárůst v oblasti počtu koncových klientů nastal v roce 2020 díky zavedení pravidelných závozů potravin do sídel odběratelských organizací.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	52	207	480	634	842
Odběratelské organizace	17	29	47	55	101
Koncoví klienti	2 600	3 050	7 500	8 500	10 500

Tabulka č. 2: Hlavní údaje – Potravinová banka Central. (Zpracování vlastní)

3.1.3 Potravinová banka Džbánsko, z.s.

Potravinová banka Džbánsko vznikla v roce 2017. Zřízena byla z důvodu velké rozlohy Ústeckého kraje a působí v západní části kraje a v severozápadní části kraje Středočeského. Potravinová pomoc je zajišťována například v okresech Chomutov, Most, Louny, Rakovník nebo Kladno. Průměrný počet zaměstnanců je 6. (Oblast působení, 2024)

Následující Tabulka č. 3 vykazuje stoupající trend ve všech zkoumaných oblastech. Za vybrané období se objem shromážděných potravin navýšil přibližně 5,5krát. Největší nárůst je zaznamenán v roce 2021, kdy se množství zdvojnásobilo, pravděpodobně díky vlně pandemie. Oblast koncových klientů dosáhla nejvýraznější změny v totožném roce, kdy za jediný rok přibylo 5,5 tisíce obdarovaných osob. Banka navázala během zkoumaných 5 let spolupráci s 55 organizacemi.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	134	183	274	527	737
Odběratelské organizace	28	46	60	71	83
Koncoví klienti	5 075	6 500	8 200	13 850	18 200

Tabulka č. 3: Hlavní údaje – Potravinová banka Džbánsko. (Zpracování vlastní)

3.1.4 Potravinová banka Hradec Králové, z.s.

Činnost Potravinové banky Hradec Králové byla zahájena v roce 2015. Finančně je podporována Královehradeckým krajem, městem Hradec Králové a dalšími okresními městy. Banka spolupracuje se 13 obcemi, do kterých pravidelně dojíždí. V Hradci Králové byla dokonce zřízena kamenná výdejna, kde jsou 2krát týdně vydávány balíčky potřebným na základě doporučení spolupůsobících organizací. Banka aktuálně provozuje 4 sklady.

Spolupracuje s potravinovými řetězci jako Tesco, Albert, Makro, Kaufland a Lidl. Průměrný počet zaměstnanců je 13. (O nás, 2024a)

Níže zobrazená Tabulka č. 4 uvádí počet koncových klientů pouze za rok 2021, z důvodu nepodařených statistik. Banka se každoročně snaží potřebné údaje shromáždit, ale jelikož není jednoduché čísla od určitých organizací dostat, celkové množství může být zkreslené. Zbylé dvě kategorie ve zkoumaném období téměř ztrojnásobily svůj počet. Největšího nárůstu dosáhly v roce 2021, tedy v období pandemie Covid-19, kdy byly bankou distribuovány i roušky, respirátory a dezinfekce na ruce. Zásobovány byly hlavně dětské domovy, ozdravovny a domovy pro matky s dětmi v nouzi.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	100	107	168	274	339
Odběratelské organizace	33	43	70	87	92
Koncoví klienti	-	-	-	7 433	-

Tabulka č. 4: Hlavní údaje – Potravinová banka Hradec Králové. (Zpracování vlastní)

3.1.5 Potravinová banka Jihočeského kraje, z.s.

Potravinová banka byla založena v roce 2016. Zajišťuje potravinovou pomoc například v okresech České Budějovice, Jindřichův Hradec, Prachatice nebo Strakonice. Průměrný počet zaměstnanců je 27. Pravidelně se věnuje přednáškám na školách, workshopům na dětských táborech nebo pořádá exkurze ve svém skladu spojené s přednáškou. (Naše aktivity, 2024) Od roku 2018 organizuje tzv. paběrkování (efektivní způsob, jak zabránit plýtvání potravinami v zemědělství). Každoročně zaměstnanci banky spolu s dobrovolníky „vyráží na pole a do sadů a ručně sbírají ovoce a zeleninu, která je příliš malá, velká, srostlá nebo křivá a nedostala by se tak na pulty obchodních řetězců“. Například za rok 2018 bylo tímto způsobem zachráněno 12,5 tun plodin. (Paběrkování, 2024)

Tabulka č. 5 opět ukazuje postupný nárůst dat v průběhu zkoumaného období. V kategorii celkového shromážděného množství potravin byl největší rozdíl zaznamenán v roce 2021, kdy se počet navýšil téměř o 80 %, z velké části díky Albertu, který významně navýšil potravinové dary. Z důvodu velkého nárůstu získala banka do osobního vlastnictví nový sklad a zaměstnanci byli vybaveni dvěma novými dodávkami. Oblast odběratelských organizací dosáhla největšího růstu v roce 2021, s čímž koresponduje i větší počet

koncových klientů, jenž se se zvýšil přibližně o 8 500 osob. Největší přírůstek v množství koncových klientů nastal v roce 2022, pravděpodobně díky otevření první kamenné výdejny.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	307	372	460	827	904
Odběratelské organizace	51	60	78	101	116
Koncoví klienti	3 000	5 000	10 000	18 520	45 200

Tabulka č. 5: Hlavní údaje – Potravinová banka Jihočeského kraje. (Zpracování vlastní)

3.1.6 Potravinová banka Karlovarského kraje, z.s.

Potravinová banka vznikla v roce 2015. Má navázanou spolupráci s regionálním sdružením potravinových bank v Sasku (Landesverband TAFEL Sachsen e.V.). Disponuje dohromady 2 sklady. Mezi hlavní finanční podporovatele patří Karlovarský kraj a města Chodov, Karlovy Vary, Cheb a Kraslice. Od roku 2017 pomáhá Česká spořitelna předfinancovat jejich projekty poskytováním kontokorentních úvěrů. V roce 2022 vydala publikaci *Boj proti hladu a plýtvání potravin* s cílem rozšířit povědomí o činnosti potravinové banky. Průměrný počet zaměstnanců je 4. (Potravinová banka Karlovarského kraje, 2023)

Tabulka č. 6 vykazuje – až na výjimku, rok 2019 – ve všech oblastech rostoucí trend. Největšího nárůstu dosáhla kategorie koncových klientů, která se rozšířila přibližně 10krát. Značný přírůstek je zaznamenán i v množství odběratelských organizací, v roce 2022 přibylo 44 nových institucí. Celkové množství shromážděných potravin za zkoumané období ztrojnásobilo svůj objem. Nejvýraznějšího rozdílu oblast dosáhla v roce 2022, kdy se množství meziročně zvýšilo o 115 tun.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	88	71	127	179	294
Odběratelské organizace	22	30	52	52	96
Koncoví klienti	2 000	2 500	5 680	7 240	19 703

Tabulka č. 6: Hlavní údaje – Potravinová banka Karlovarského kraje. (Zpracování vlastní)

3.1.7 Potravinová banka Libereckého kraje, z.s.

Potravinová banka Libereckého kraje zahájila svou činnost v roce 2012. Mezi hlavní podporovatele patří města Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Liberecký kraj. Průměrný počet zaměstnanců je 5. (Naše činnost, 2024) Od roku 2023 je součástí projektu Práce v bance, který má za cíl podporu sociálního začlenění osob ohrožených závislostí tím,

že zlepši jejich zaměstnatelnost a práceschopnost. Projekt dohromady vytvořil spolu s nábytkovou bankou 6 tréninkových pracovních pozic, tudíž během 3 let může získat minimálně 18 osob pracovní zkušenosti v délce 6–12 měsíců. (Práce v bance, 2024)

Tabulka č. 7 taktéž dokazuje postupný nárůst ve všech zkoumaných kategoriích. Největšího rozdílu v analyzovaném období vykazala oblast koncových klientů, kdy množství klientů v roce 2022 je 24krát vyšší než v roce 2018. Nejvýraznější skok nastal v posledním roce, kdy přibýlo téměř 70 000 klientů, přitom přibýlo pouze 9 nových odběratelských organizací. Z výročních zpráv banky vyplývá, že v roce 2021 bylo rozdáno 23 652 balíčků potravin a v roce 2022 31 002 balíčků. Tento jev může být vzhledem k celkovému množství potravin způsobem snížením obsahu jednotlivých potravinových balíčků pro jednu osobu nebo změnou sčítací metodiky.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	110	133	219	343	381
Odběratelské organizace	38	49	55	63	72
Koncoví klienti	4 238	5 538	11 941	33 311	101 945

Tabulka č. 7: Hlavní údaje – Potravinová banka Libereckého kraje. (Zpracování vlastní)

3.1.8 Potravinová banka v Olomouckém kraji, z.s.

Potravinová banka vznikla v roce 2015 a zakládajícími organizacemi byly Armáda spásy v ČR, Charita Olomouc, Arcidiecézní charita Olomouc a Člověk v tísni. Podporována je převážně Olomouckým krajem a městy Olomouc, Přerov, Prostějov, Šternberk a Šumperk. V rámci své činnosti pořádá zábavné workshopy pro nejmladší žáky základních škol. Průměrný počet zaměstnanců je 4. (Kdo jsme, 2024) Každoročně pořádá EDOjarmark, kterým se snaží zvýšit povědomí o ekologii a tématech zabývajících se ochranou životního prostředí. V roce 2022 byl potravinovou bankou založen e-shop Potravinový Záchranář, jenž umožňuje rychlejší a efektivnější distribuci přebývajících potravin. (Potravinová banka Olomouckého kraje, 2022)

Tabulka č. 8 uvádí v oblasti množství koncových klientů údaje pouze za roky 2021 a 2022, jelikož statistika v dřívějších letech nebyla vedena. Zbylé dvě kategorie vykazují ve zkoumaném období stabilně rostoucí trend. Největší rozdíl lze sledovat v roce 2021, kdy celkové množství shromážděných potravin vzrostlo téměř o 100 tun ve srovnání

s předchozím rokem. V porovnání s ostatními bankami je nárůst počtu odběratelských organizací velmi pozvolný.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	145	171	212	322	393
Odběratelské organizace	31	33	37	41	43
Koncoví klienti	-	-	-	10 091	15 237

Tabulka č. 8: Hlavní údaje – Potravinová banka Olomouckého kraje. (Zpracování vlastní)

3.1.9 Potravinová banka Ostrava, z.s.

Banka vznikla v roce 2010. Průměrný počet zaměstnanců je 10. Spolupracuje s potravinovými řetězci jako jsou Tesco, Albert, Rossmann, DM drogerie, Rohlík.cz nebo Košík.cz. Každoročně pořádá u příležitosti Mezinárodního dne za vymýcení chudoby Krajskou sbírku potravin. Mezi hlavní dárcy finančních prostředků patří město Ostrava, Moravskoslezský kraj, ČFPB a Charita Bohumín. (Potravinová banka Ostrava, 2023) V roce 2017 zahájila projekt „První veřejná lednice v Ostravě“, na který přispěl grant Nadace ČEZ ve spolupráci s Armádou spásy. Lednice je umístěna v blízkosti střediska Sociální služby pro ženy s dětmi v Ostravě. Jedná se o veřejně dostupný prostor, jenž je zabezpečen proti vandalismu a je připojen k elektřině. Slouží jako místo, kam může kdokoliv donést přebytky, které není schopen spotřebovat a naopak osoby, jež mají například z finančních důvodů nedostatek jídla, si mohou z veřejné lednice cokoliv vzít. (Projekty a donátoři, 2024)

Níže zobrazená Tabulka č. 9 ukazuje stoupající tendenci v oblasti množství shromážděných potravin. Největší rozdíl nastal mezi lety 2020 a 2021, kdy množství potravin stouplo přibližně o 30 %. Rozdíl byl zapříčiněn pořádanými sbírkami, které za jeden rok vynesly přibližně 90 tun trvanlivých potravin a hygienického zboží. Kategorie počtu koncových klientů má klesající směr. Ve zkoumaném období se počet téměř 2,5krát zmenšil. V roce 2021 klesl na minimum – 22 451 (cca 4krát nižší). Pokles nastal i přes zvyšující se počet odběratelských organizací. Tento jev může být způsoben zvýšením obsahu v jednotlivých potravinových balíčcích nebo metodikou počítání koncových klientů, kterou má pravděpodobně každá odběratelská organizace jinak nastavenou.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	565	615	611	801	890
Odběratelské organizace	35	38	49	51	55
Koncoví klienti	94 225	102 133	76 649	22 451	37 216

Tabulka č. 9: Hlavní údaje – Potravinová banka Ostrava. (Zpracování vlastní)

3.1.10 Potravinová banka Pardubice, z. s.

Potravinová banka Pardubice vznikla v roce 2015 a zakládajícími členy byly oblastní charita Nové Hrady u Skutče, Diecézní katolická charita Hradec Králové a oblastní charita Pardubice. Spolupracuje například s obchodními řetězci Albert, Billa, Lidl, Kaufland, Tesco nebo Makro. V roce 2022 realizovala projekt „Transformační kuchyně“, jehož cílem je zpracování přebytků potravin, které jsou dále předávány klientům sociálních zařízení. Průměrný počet zaměstnanců je 7. (Potravinová banka Pardubice, 2024) Jelikož banka nezveřejňuje své Závěrečné zprávy, nelze analyzovat její výkony za vybrané období.

3.1.11 Potravinová banka Plzeň, z.s.

Potravinová banka byla založena v roce 2014. Mezi zakládající organizace patří Diecézní charita Plzeň, Naděje, Domus – Centrum pro rodinu a jiné. Finančně je podporována Plzeňským krajem a městem Plzeň. Banka spolupracuje s obchodními řetězci jako je Albert, Billa, Globus, Kaufland, Penny Market, Makro a Tesco. Počet zaměstnanců je 9. (O nás, 2024b)

Všechny oblasti – až na výjimku, rok 2020 – vykazují stoupající tendenci (viz Tabulka č. 10). Potravinová banka za zkoumané období dokázala celkové shromážděné množství potravin ztrojnásobit. Nejvýraznější změna nastala v roce 2022, kdy se množství zvýšilo o 87 tun. Počet odběratelských organizací se za vybrané období zvýšil pouze o 14 institucí. Oblast koncových klientů se rozšířila nejvíce v roce 2022, meziročně o 267 %.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	96	132	170	246	333
Odběratelské organizace	22	25	29	32	36
Koncoví klienti	4 952	8 305	8 143	9 740	35 799

Tabulka č. 10: Hlavní údaje – Potravinová banka Plzeň. (Zpracování vlastní)

3.1.12 Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, z.s.

Banka byla založena v roce 2009. Jedná se o největší potravinovou banku v České republice. Disponuje dvěma sklady. Do působnosti banky spadá Praha – východ, Praha – západ, Nymburk, Mladá Boleslav a Mělník. Realizuje projekt „Neplýtváme, vaříme“, který vytváří nové pracovní příležitosti pro osoby znevýhodněné na trhu práce a k tomu jim poskytuje pracovní a psychosociální podporu. Cílem projektu je „do 2 let uvařit 140 jídel každý den pro jídelnu či rozvoz, v rámci cateringu za měsíc prodat 200 porcí jídel, vyrobit a prodat 220 zavařovaných produktů za měsíc.“ Banka pořádá minimálně 2krát měsíčně kurzy vaření a přednášky na téma boje proti plýtvání s jídlem. Průměrný počet zaměstnanců je 33. (Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, 2024)

Tabulka č. 11 opět vykazuje stoupající tendenci ve všech oblastech. Jak již bylo zmíněno výše, banka je největší, tedy i nejproduktivnější v České republice. Níže zobrazená data vykazují v některých místech i 10krát vyšší hodnoty v porovnání s ostatními bankami. Nejvýraznější změna nastala v roce 2020, kdy v důsledku vládních protiepidemických opatření vzrostla poptávka po potravinách. Množství shromážděných potravin a koncových klientů se v tomto roce téměř zdvojnásobilo. Kategorie odběratelských organizací za zkoumané období taktéž 2krát zvětšila svůj objem, nejvíce v roce 2021, kdy přibýlo 100 organizací.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	1009	1179	2380	2500	3 000
Odběratelské organizace	149	156	180	264	280
Koncoví klienti	22 000	25 000	55 000	70 000	80 000

Tabulka č. 11: Hlavní údaje – Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj.
(Zpracování vlastní)

3.1.13 Potravinová banka v Ústeckém kraji, z.s.

Potravinová banka byla založena v roce 2010. Díky velké rozloze Ústeckého kraje vznikla od roku 2017 na jeho území další potravinová banka s názvem Džbánsko, z.s. Do působnosti potravinové banky spadají okresy Litoměřice, Ústí nad Labem, Děčín, Teplice a Šluknovský výběžek. Mezi členy patří komunitní spolek, Diakonie ČCE Litoměřice, Farní charita Roudnice nad Labem, NADĚJE pobočka Litoměřice a Oblastní charita Česká Kamenice. Průměrný počet zaměstnanců je 5. Podporována je například Ústeckým krajem, městem

Litoměřice nebo Česko-německým fondem budoucnosti. Banka se taktéž věnuje projektu Paběrkování. (O nás, 2024c)

Tabulka č. 12 opět uvádí pozvolný nárůst ve všech zkoumaných oblastech. Potravinová banka za pětileté období celkové množství shromážděných potravin téměř ztrojnásobila. Největší rozdíl v oblasti odběratelských organizací nastal v roce 2020, kdy bylo množství zvýšeno o 14 organizací. Navýšení organizací ale nezpůsobilo tak velký nárůst počtu koncových klientů, jako v roce 2022 (skoro 5 tisíc osob).

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	166	137	301	451	479
Odběratelské organizace	25	25	39	39	44
Koncoví klienti	6 629	6 982	8 885	10 592	15 574

Tabulka č. 12: Hlavní údaje – Potravinová banka v Ústeckém kraji. (Zpracování vlastní)

3.1.14 Potravinová banka Vysočina, z.s.

Potravinová banka Vysočina vznikla v roce 2013, iniciátorem a jedním z hlavních zakladatelů byla společnost Háta, o.p.s. Banka usiluje o profesionalizaci, proto zaměstnává 8 osob, z nichž většina má zdravotní postižení a je zaměstnána na zkrácený pracovní úvazek. Mezi hlavní finanční podporovatele patří kraj Vysočina, město Havlíčkův Brod, Třebíč, Jihlava a další. (Potravinová banka Vysočina, 2024) Banka realizuje mimo jiné projekt „Školní projektové dny v Potravinové bance Vysočina“, jehož cílem je zapojení celkem 200 dětí z 5.–7. tříd do různých aktivit, jako je porovnávání školní jídelny vs. restaurace nebo návštěva Potravinové banky Slovenska. (Dílčí zpráva o projektu, 2023)

Tabulka č. 13 vykazuje rostoucí trend ve všech kategoriích. Celkové množství shromážděných potravin se za zkoumané období více než zčtyřnásobilo. Nejvyšší přírůstek je zaznamenán v letech 2020 a 2021, kdy se každý rok objem rozšířil přibližně o 130 tun potravin. Mezi lety 2019 a 2020 počet odběratelských organizací stagnoval. Množství koncových klientů za rok 2022 není známo, ale během 4 analyzovaných let se množství zdvojnásobilo (obdobně jako počet nových institucí), tudíž lze předpokládat, že obdarovaných osob opět přibýlo.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	87	97	224	362	380
Odběratelské organizace	28	38	38	53	60
Koncoví klienti	6 500	6 550	6 600	13 500	-

Tabulka č. 13: Hlavní údaje – Potravinová banka Vysočina. (Zpracování vlastní)

3.1.15 Potravinová banka ve Zlínském kraji, z.s.

Banka byla založena v roce 2015. Mezi zakládající organizace patří Azylový dům pro ženy a matky s dětmi, Elim Vsetín a pobočka Naděje. Mezi spolupracující prodejní řetězce patří Tesco, Ahold, Makro a Kaufland. Průměrný počet zaměstnanců je 9. Potravinová banka se dlouhodobě věnuje paběrkování. Nabízí přednášky a workshopy nejen pro děti a mládež, ale i pro širokou veřejnost. Přednáší například ve školách, na táborech, ve firmách a nabízí i exkurze do jejich skladu spojené s besedou. Finančně je podporována Zlínským krajem, městy Zlín, Kroměříž, Otrokovice, Holešov a jinými. (Aktivity, 2024.)

Tabulka č. 14 zobrazuje postupný nárůst ve všech zkoumaných kategoriích. Největšího nárůstu bylo dosaženo v celkovém množství shromážděných potravin, kdy se za pětileté období množství zčtyřnásobilo. Nejvýznamnější nárůst lze sledovat v roce 2022, kdy se počet koncových klientů zdvojnásobil, pravděpodobně díky množství odběratelských organizací, kterých přibýlo přibližně 30 % oproti roku 2021. Celková suma shromážděných potravin se enormně zvětšila (na téměř dvojnásobek) zásluhou navázání nové spolupráce s místními producenty. Díky nárůstu aktivit byl v témže roce rovněž posílen pracovní tým potravinové banky.

	2018	2019	2020	2021	2022
Shromážděné potraviny (t)	91	123	152	216	395
Odběratelské organizace	41	45	56	64	91
Koncoví klienti	5 512	5 817	5 900	5 937	12 308

Tabulka č. 14: Hlavní údaje – Potravinová banka ve Zlínském kraji. (Zpracování vlastní)

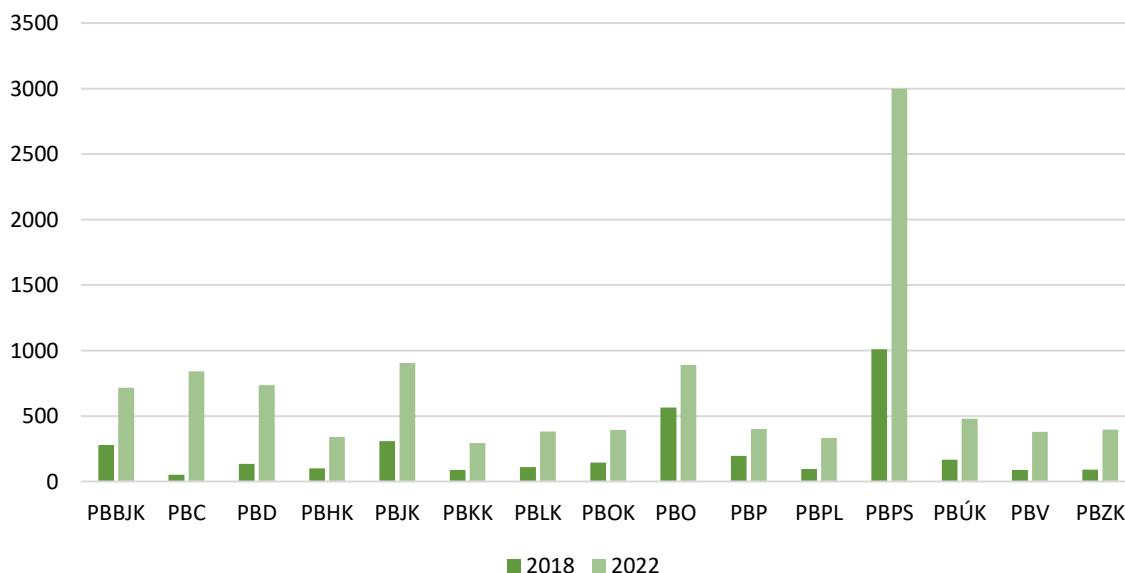
3.2 Komparace potravinových bank

Na základě předchozích přehledů jednotlivých potravinových bank, bude následující kapitola věnována komparaci jejich výsledků. Zaměřena bude na jednotlivé kategorie z pohledu konkrétních bank, ale i v celkovém souhrnu za zkoumané období. Do analýzy

nebudou zahrnuty některé údaje z Potravinové banky Pardubice, z důvodu jejich nedostupnosti.

Následující Graf č. 6 znázorňuje celkové množství shromážděných potravin jednotlivými bankami za roky 2018 a 2022. Vybrány byly 2 roky, pro lepší představu, jak vzrostl objem získaných potravin za celé zkoumané období. Za rok 2022 získala nejvíce potravin pražská banka (3 tisíce tun), dále Potravinová banka Jihočeského kraje (904 tun) a Potravinová banka Ostrava (890 tun). Naopak nejméně potravin za rok 2022 shromáždila Potravinová banka Karlovarského kraje (294 tun), poté Potravinová banka Plzeň (333 tun) a Potravinová banka Hradec králové (339). Největšího nárůst se dočkala Potravinová banka Central, která za zkoumané období zvětšila objem surovin přibližně 16krát. Výrazné zvýšení bylo pravděpodobně způsobeno krátkou dobou existence banky, která byla právě v roce 2018 nově registrována. Podobně na tom byla Potravinová banka Džbánsko, (vznikla již v roce 2017), která objem zvýšila 5,5krát. Nejmenší nárůst zaznamenala Potravinová banka Ostrava (1,5krát). U zbytku bank, včetně Potravinové banky pro Prahu a Středočeský kraj, byl přírůstek za vybrané období 2-3 násobný.

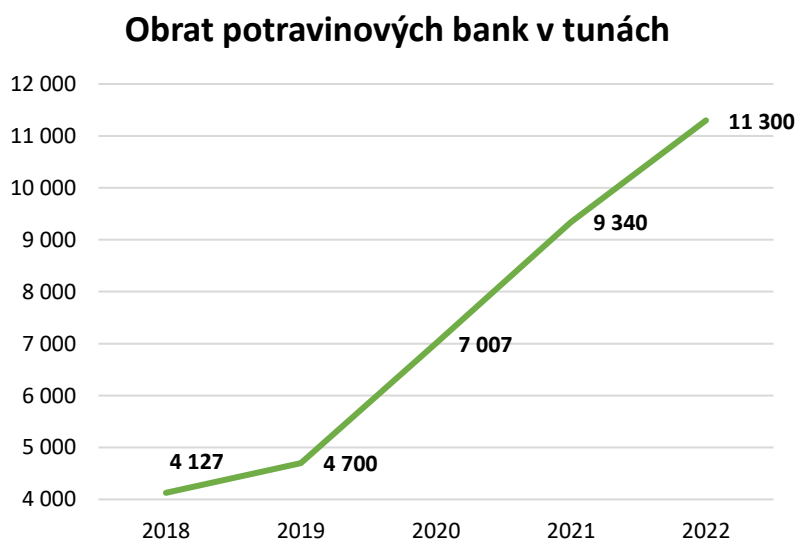
Shromážděné potraviny za roky 2018 a 2022

Graf č. 6: Shromážděné potraviny v tunách za roky 2018 a 2022. (Zpracování vlastní)
Lze konstatovat, že výše uvedená data korelují s počty obyvatel v jednotlivých krajích. Nejvíce obyvatel žije ve Středočeském kraji (1 386 tis.) a v hlavním městě Praze (1 275tis.),

kde i příslušné potravinové banky mají nejvyšší objemy shromážděných potravin za rok. Naopak v regionech s nejméně obyvateli, v Karlovarském (253 tis.) a Libereckém kraji (437 tis.), získávají banky méně potravin.⁸ (Srovnání kraje s Českou republikou, 2022)

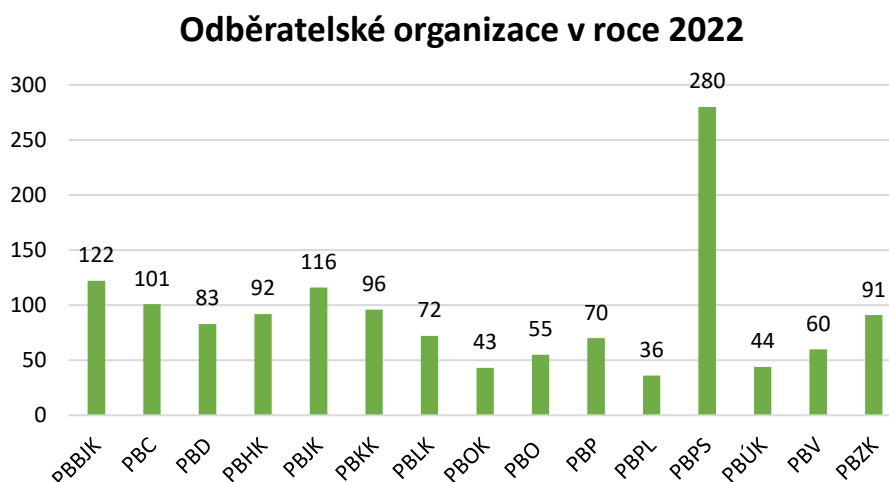
Vývoj obratu shromážděných potravin je znázorněn viz Graf č. 7. Za vybrané období se množství zvýšilo přibližně o 7 tisíc tun. Meziroční nárůsty jsou až na rok 2018 podobné (okolo 2 tisíc tun). Zkoumané období bylo poznamenáno vlnou Covidu-19 a ozbrojeným konfliktem na Ukrajině. Díky těmto událostem vznikla vyšší potřeba distribuce potravinové pomoci a banky zaznamenávaly rekordní přísun potravin díky rostoucí vlně solidarity, ať už v rámci sbírek nebo jednotlivých darů. V předchozích letech nebyly přírůstky tak zásadní. V roce 2022 se bankám podařilo shromáždit 11 300 tun potravin v hodnotě 683 mil. Kč.

Graf č. 7: Obrat potravinových bank v tunách mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

Graf č. 8 porovnává množství odběratelských organizací za rok 2022. Nejvyššího počtu opět dosahuje Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, dále Potravinová banka pro Brno a Potravinová banka Jihočeského kraje. Nejméně institucemi disponuje Potravinová banka Plzeň. Nárůst byl u většiny bank podobný, za zkoumané období zvýšily počet přibližně o 100 %. Největšího přírůstku, tak jako u shromážděného množství potravin, dosáhla Potravinová banka Central, ze 17 organizací se počet zvedl na 101.

⁸ Údaje o počtech obyvatel platné k 1. 1. 2022.

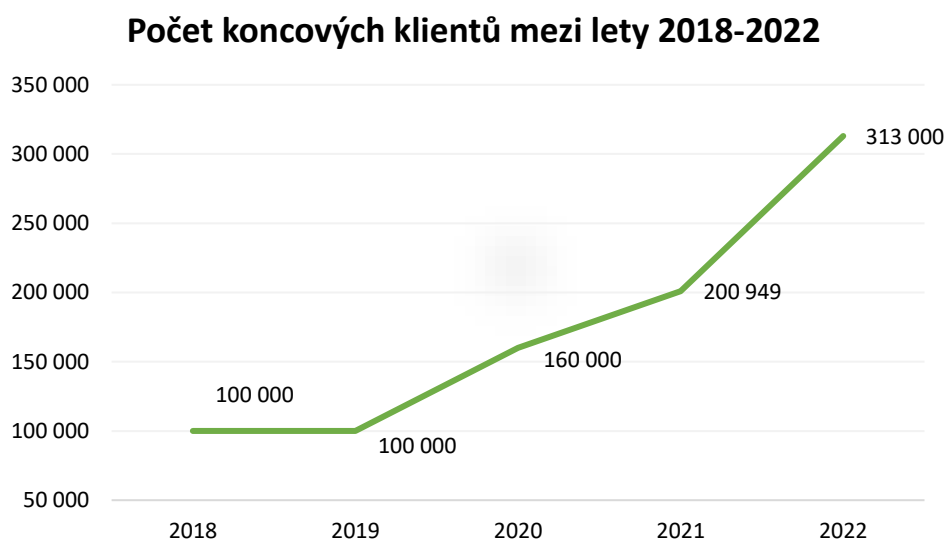
Graf č. 8: Odběratelské organizace v roce 2022. (Zpracování vlastní)

Následující Graf č. 9 znázorňuje vývoj počtu odběratelských organizací všech potravinových bank. Nejvyšší nárůst je zaznamenán mezi lety 2019 a 2020, kdy přibylo 332 institucí. Ve zbylých analyzovaných letech byly meziroční přírůstky pozvolnější. Rostoucí počet odběratelů může svědčit o rozšiřujícím se dosahu potravinových bank a zvýšené poptávce po jejich službách. Trend může naznačovat také důvěru a spokojenost odběratelských organizací. Naopak, pokles počtu odběratelů by mohl signalizovat problémy s dostupností potravin, kvalitou distribuce nebo změny ve struktuře potřeb komunitních organizací.

Graf č. 9: Množství odběratelských organizací mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

I přesto, že některé banky si nevedou statistiku množství obdarovaných osob, ČFPB ve svých Výročních zprávách tyto souhrny uvádí. Následující Graf č. 10 znázorňuje vývoj podpořených osob v nouzi ve zkoumaném období. Z grafu vyplývá, že koncových klientů stále přibývá. Největší nárůst je zaznamenán v roce 2022, kdy počet stoupl o více než 100 tisíc. Důvodem je příchod uprchlíků z Ukrajiny. Další významný nárůst nastal v roce 2020, jelikož se zvýšila potřeba potravinové pomoci v důsledku pandemie. Mezi lety 2018 a 2019 počet stagnoval. Zvyšující se počet obdarovaných osob může naznačovat rostoucí potřebu potravinové pomoci a úspěch bank při reakci na jejich potřeby. Tento trend může odrážet i zlepšení povědomí o potravinových bankách a nárůst důvěry v poskytované služby.

Graf č. 10: Počet koncových klientů mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

Průměrné počty zaměstnanců v jednotlivých bankách jsou zaznamenány viz Tabulka č. 15. Data vychází z účetních uzávěrek z roku 2022 a uvádí pouze průměrné přepočtené počty zaměstnanců, které nemusí odpovídat reálnému počtu zaměstnaných osob. Tabulka je doplněna o množství shromážděných potravin z důvodu lepší představy vytíženosti bank. Pravý sloupec udává množství potravin na jednoho zaměstnance. Z tabulky vyplývá, že opět nejvyšších výsledků dosahuje Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, následovaná Potravinovou bankou Central. Jedná se o banky, které v porovnání s ostatními každoročně shromažďují nejvíce potravin. Naopak nejméně zaměstnanci (4) disponují Potravinová banka Karlovarského kraje a Potravinová banka Olomouckého kraje. Analýza tohoto poměru může pomoci identifikovat efektivitu a účinnost bank. Zatímco velký počet

zaměstnanců může naznačovat vysokou úroveň péče a pozornosti věnované distribuci potravin, není to vždy zárukou optimálního využití zdrojů. Na druhé straně může potravinová banka s menším počtem zaměstnanců efektivně využívat své zdroje a dosahovat významného množství shromážděných potravin. Na základě výsledků z tabulky je nejefektivnější bankou Potravinová banka Džbánsko, poté Potravinová banka pro Brno a nejméně výkonnou je Potravinová banka Hradec Králové.

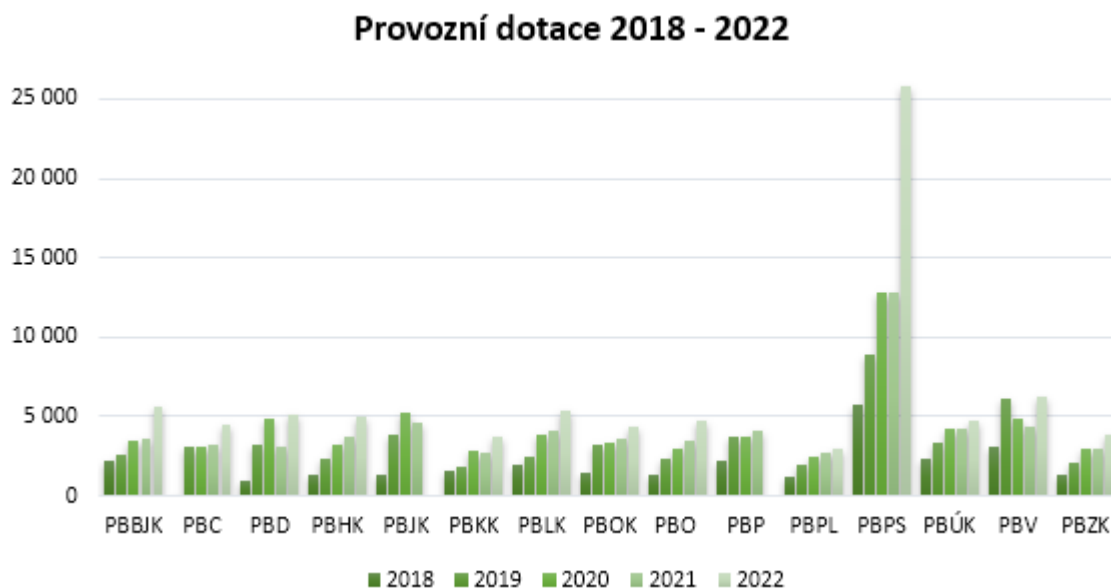
	Zaměstnanci	Shromážděné potraviny	Zam/t
PBBJK	7	716,4 t	102
PBC	21	842 t	40
PBD	6	737 t	122
PBHK	13	339 t	26
PBJK	27	904 t	33
PBKK	4	294 t	73
PBLK	5	381 t	76
PBOK	4	393 t	98
PBO	10	890 t	89
PBP	7	400 t	57
PBPL	9	333 t	37
PBPS	33	3 000 t	90
PBÚK	5	479 t	95
PBV	8	380 t	47
PBZK	9	395 t	43

Tabulka č. 15: Počty zaměstnanců v potravinových bankách. (Zpracování vlastní)
Závěrem lze říct, že produktivita jednotlivých bank postupně roste, přičemž nejvýkonnější ve všech kategoriích je pražská banka. Nejméně aktivní je Potravinová banka Plzeň. U každé potravinové banky lze pozorovat rostoucí trend ve zvýšení počtu odběratelských organizací, který naznačuje zvýšenou poptávku po jejich službách a rozšiřující se dosah. Tento nárůst je doprovázen zvyšujícím se počtem koncových klientů. Největší celkové zlepšení je zaznamenáno u Potravinové banky Central. Na činnost bank měla zásadní vliv pandemie Covidu-19 a válka na Ukrajině.

3.2.1 Financování potravinových bank

Financování potravinových bank představuje klíčový faktor pro jejich schopnost poskytovat pomoc potřebným jednotlivcům a komunitám. Tyto organizace jsou závislé na různých zdrojích financování, včetně veřejných dotací, soukromých grantů, individuálních darů,

sponzorství firem a dobrovolnické práce. Rozmanitost finančních zdrojů jim umožňuje operovat a rozšiřovat své služby, zatímco současně čelí výzvam, jako jsou fluktuace v oblasti financování, růst poptávky po jejich službách a zajištění potravinové bezpečnosti pro různé komunity. Porozumění dynamice financování potravinových bank je klíčové pro posouzení jejich dlouhodobé udržitelnosti a efektivity. Níže je detailněji analyzována oblast množství dotací poskytnutých na provoz a souhrn přijatých příspěvků a darů mezi lety 2018–2022.

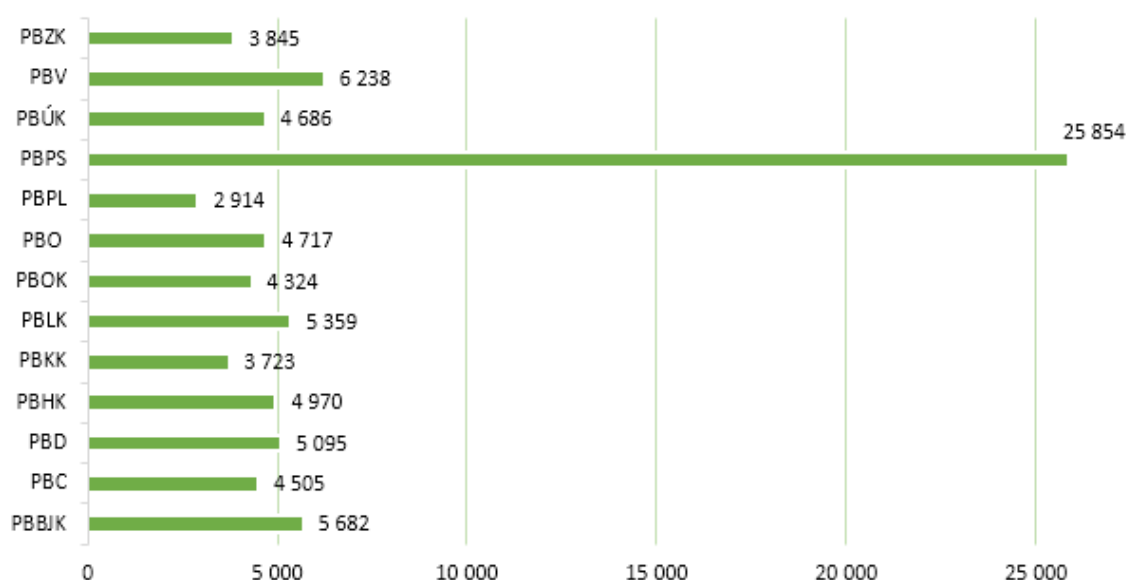
Graf č. 11: Provozní dotace potravinových bank mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

Výše uvedený Graf č. 11 zobrazuje sumu provozních dotací jednotlivých potravinových bank. Jako zdroj sloužily bankami každoročně zpřístupňované účetní uzávěrky. Na první pohled jednoznačně nejvyšších dotací dosahuje Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, jež v roce 2022 získala rekordních 25,8 mil. Kč. V průměru banka získává ročně přibližně 13 mil. Kč. Převážně se jedná o dotace z kraje, hlavního města Praha, Ministerstva zemědělství nebo Nadace Agrofert. (Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, 2023)

Na druhém místě v objemu dotací se umístila Potravinová banka Vysočina, která v průměru získala 5 mil. Kč. Nejméně dotací čerpaly Potravinová banka Plzeň (2,2 mil. Kč ročně) a Potravinová banka Karlovarského kraje (2,5 mil. Kč ročně). Nejvýraznějšího nárůstu dosáhla Potravinová banka Džbánsko, díky navýšení z 1,015 mil. Kč v roce 2018 na 5,095 mil. Kč v roce 2022. Téměř u všech potravinových bank má souhrn provozních dotací rostoucí tendenci.

Pro konkrétnější představu poskytovaných dotací slouží níže zobrazený Graf č. 12, který znázorňuje provozní dotace pouze za rok 2022. Údaje o poskytnutých dotacích nebyly zveřejněny v účetních uzávěrkách Potravinové banky Jihočeského kraje a Potravinové banky Pardubice, proto je v grafu znázorněno pouze 13 bank. Jak již bylo zmíněno výše, nejvyšších dotací dosahuje Potravinová banka Praha a Středočeský kraj, za ní následuje Potravinová banka Vysočina a Potravinová banka Brno a Jihomoravský kraj. Na nejmenší objem dotací ve zkoumaném roce dosáhla Potravinová banka Plzeň, která získala dotace pouze z Ministerstva zemědělství, Plzeňského kraje a města Plzeň. I přes nízké množství dotací banka část dotací vracela z důvodu nevyčerpání. (Potravinová banka Plzeň, 2023)

Provozní dotace v roce 2022

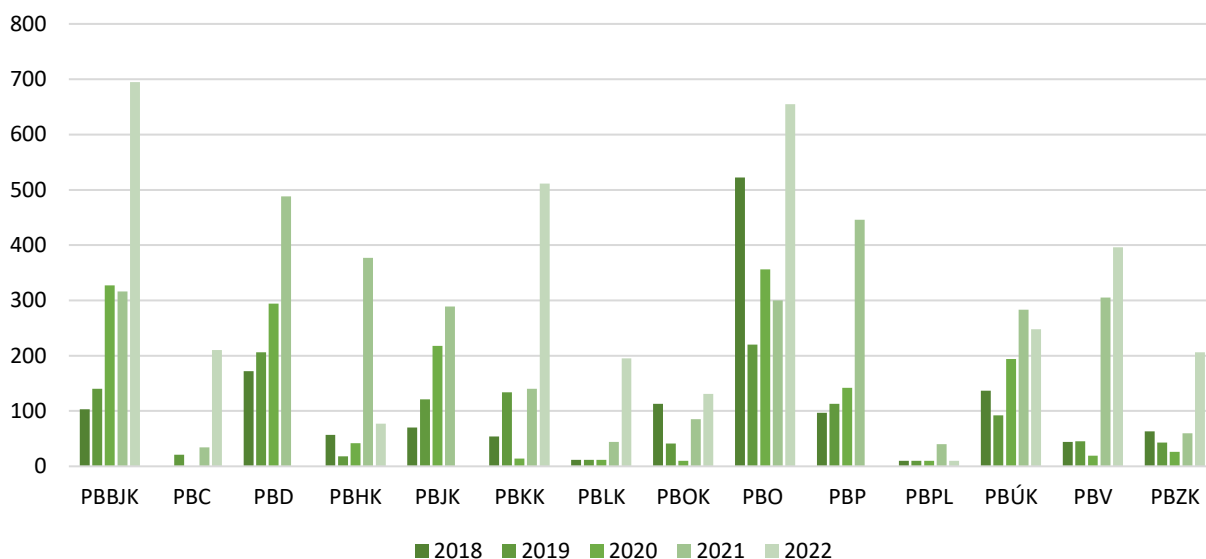

Graf č. 12: Provozní dotace potravinových bank za rok 2022. (Zpracování vlastní)

Následující Graf č. 13 zobrazuje vývoj souhrnu všech přijatých darů a příspěvků jednotlivými bankami. Údaje nebyly zveřejněny za rok 2022 Potravinovou bankou Pardubice a Potravinovou bankou Jihočeského kraje. Do grafu není zahrnuta Potravinová banka Praha a Středočeský kraj, z důvodu řádově odlišných údajů a zkrácení porovnání. Nejvyšší množství příspěvků je zaznamenáno v roce 2022, opět v rámci jednotek milionů. Dostupné účetní uzávěrky ani jejich přílohy nebo rozvahy neuvádí konkrétní donátory, tudíž se velmi těžce stanovuje důvod tak rozdílných údajů oproti ostatním bankám. Druhý největší obnos přijala Potravinová banka Ostrava, za zkoumané období dohromady obdržela přibližně 2 mil. Kč. Další největší sumu získaly Potravinová banka Brno a Jihomoravský

kraj a Potravinová banka Džbánsko. Zbytek bank nepřesáhl v souhrnu za zkoumané období hranici 1 mil. Kč. Nejméně příspěvků a darů dostala Potravinová banka Plzeň (za zkoumané období 80 tis. Kč). Žádné dary nebo příspěvky neobdržela za některý zkoumaný rok Potravinová banka Central a Potravinová banka Džbánsko. U většiny bank má souhrn darů a příspěvků (až na jednotlivé výjimky) rostoucí tendenci.

Dary a příspěvky 2018 - 2022

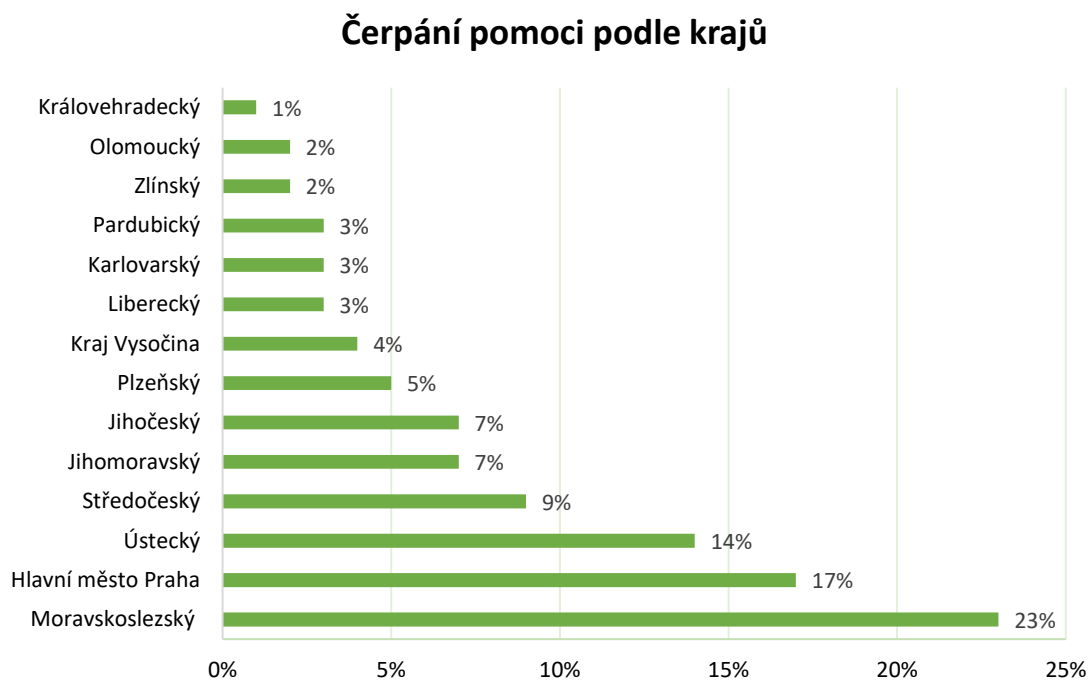

Graf č. 13: Přijaté dary a příspěvky mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

3.2.2 Projekt Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám

Jak již bylo zmíněno v úvodu praktické části práce, všechny potravinové banky jsou zapojeny do projektu PoMPo. Smyslem projektu je dlouhodobější a intenzivnější řešení sociální situace nejchudších osob. Následující kapitola představí průzkum u příjemců pomoci a partnerských organizací, jenž zpracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2022. Průzkum je zaměřen konkrétně na projekt PoMPo, tedy neanalyzuje pouze činnost potravinových bank, nýbrž i neziskových organizací poskytujících sociální služby. Pro komplexnější pochopení oblasti poskytování potravinové pomoci se kapitola zaměří hlavně na respondenty a poskytování pomoci podle krajů. Průzkum je vyhodnocen na základě dotazníkového šetření, do kterého se zapojilo 3 352 příjemců pomoci a 241 distribuujících organizací. (MPSV, 2022)

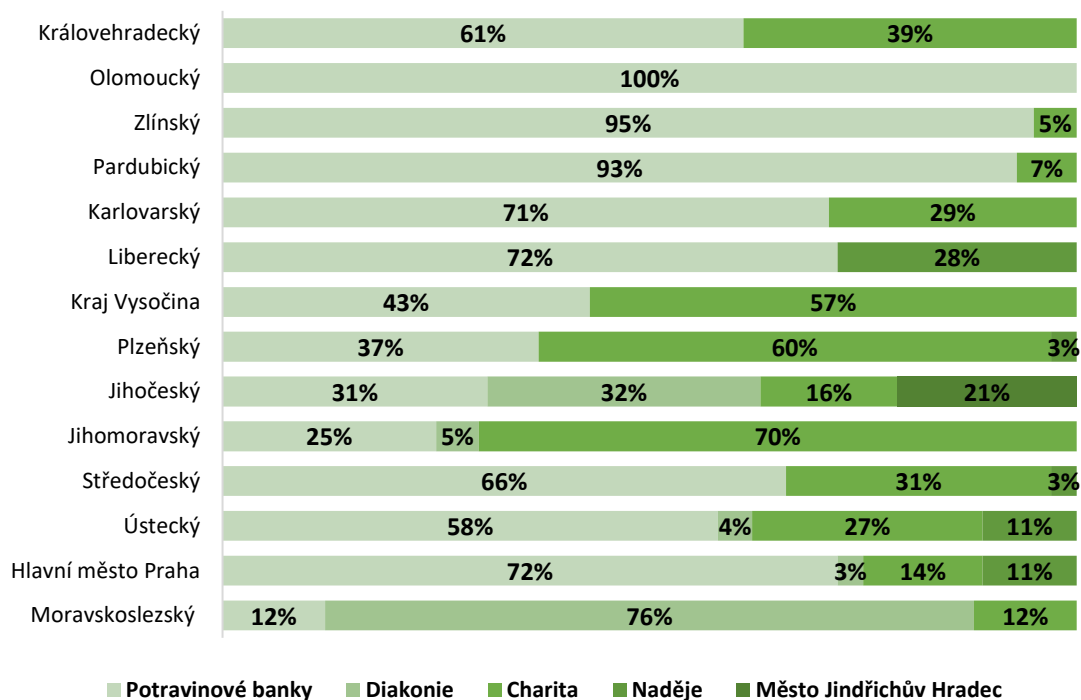
Níže příložený Graf č. 14 zobrazuje procentuální vyjádření čerpání pomoci podle krajů. Z grafu lze vyčíst, že nejvíce respondentů čerpá pomoc v kraji Moravskoslezském (23 %), dále v Praze (17 %) a v Ústeckém kraji (14 %). Naopak nejméně příjemců pomoci se nachází v kraji Královehradeckém, Zlínském a Olomouckém.

Graf č. 14: Čerpání pomoci podle krajů. (MPSV, 2022)

Následující Graf č. 15 zobrazuje procentuální zastoupení organizací poskytujících potravinovou a materiální pomoc v jednotlivých krajích. Z grafu vyplývá, že nejčastěji je potravinová pomoc poskytována potravinovými bankami. V Olomouckém, Pardubickém a Zlínském kraji činí více než 90 %, zatímco v Moravskoslezském kraji zastupují pouze 12 %. Dále je nejvíce pomoci poskytováno Charitou. Pro kraj Jihomoravský, Plzeňský a kraj Vysočina naopak platí, že více než polovina zdrojů je příjemcům pomoci zprostředkována prostřednictvím Charity. Organizace Naděje vykazuje svou činnost v 5 krajích, nejvíce v Libereckém. V 5 krajích působí i Diakonie, v Moravskoslezském kraji tvoří 76 % pomoci.

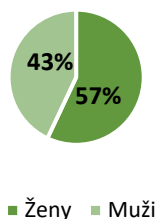
Zastoupení partnerských organizací v krajích

Graf č. 15: Zastoupení partnerských organizací v krajích. (MPSV, 2022)

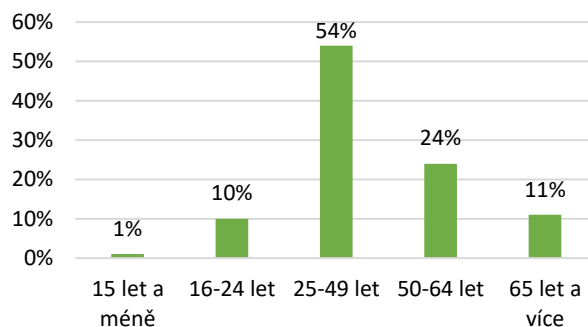
Z průzkumu vyplývá, že větší část respondentů je zastoupena ženami, z nichž je 50 % samoživitelek (viz Graf č. 16). U mužů je zastoupení nižší, pouze 12 % příjemců pomoci je samoživitelů. Z hlediska věkové struktury vzorku lze konstatovat, že nejvíce pomoci čerpá kategorie respondentů ve věku 50–64 let (24 %). O poznání menší zastoupení mají kategorie 16–24 let a 65 let a více, které dosahují obě kolem 10 % (viz Graf č. 17). (MPSV, 2022)

Pohlaví respondentů

Graf č. 16: Pohlaví respondentů. (MPSV, 2022)

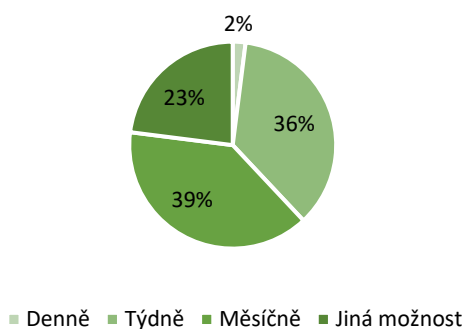
Věk respondentů

Graf č. 17: Věk respondentů. (MPSV, 2022)

Graf č. 18 znázorňuje frekvenci čerpání potravinové pomoci konkrétně potravinovými bankami. Nejvíce je využívána pomoc měsíčně. Odpověď denně není u respondentů příliš častá. Kategorii „Jiná možnost“ využili příjemci, kteří využívají pomoc dle potřeby (například 1krát za 3 měsíce) nebo ji již nebudou potřebovat.

Frekvence čerpání pomoci

Graf č. 18: Frekvence čerpání pomoci. (MPSV, 2022)

V rámci průzkumu byli příjemci dotázáni na jejich hodnocení přínosu pomoci na kvalitu života. Přibližně třičtvrtě respondentů uvedlo, že pomoc v rámci projektu představuje zásadní změnu v jejich stávající kvalitě života. Zbytek dotázaných mínil, že změna kvality života je jen částečná nebo žádná. Nedostatečnou pomoc vnímali z hlediska neuspokojivého množství potravin nebo frekvence distribuce. (MPSV, 2022)

3.3 Sběrka potravin

Potravinové sbírky mají zásadní roli při zajišťování potravinové bezpečnosti v České republice. Představují klíčovou iniciativu, která přináší pomoc a úlevu lidem v nouzi, a zároveň mobilizuje společnost k solidaritě a dobročinnosti.

Sběrka potravin je organizovaná akce, která bývá pořádána pravidelně dvakrát ročně – na jaře a na podzim. Jejím hlavním cílem je shromáždit potraviny a základní potřeby pro lidi v nouzi a sociálně slabé skupiny obyvatelstva. Sběrky jsou často realizovány ve spolupráci s dobrovolníky, neziskovými organizacemi, obchody s potravinami a veřejností. Během sbírek jsou lidé vyzýváni k darování trvanlivých potravin s potřebným označením, jako jsou konzervy, těstoviny, rýže, luštěniny, konzervované ovoce a zelenina, ale také nekonzumní potřeby, například mýdla, šampony, pasty na zuby a další. Nelze darovat potraviny z domácí produkce, jež nemají potřebné označení. Dále nejsou vhodné mléčné výrobky, uzeniny a jiné

čerstvé potraviny, z důvodu délky třídění potravin ze sbírky (trvá i několik týdnů). (Sbírka potravin, 2024)

Sbírka potravin bývá pořádána ve všech krajích potravinovými bankami a ČFPB ve spolupráci se sociálními partnery jako je Charita ČR, Armáda spásy, NADĚJE, Člověk v tísni nebo obchodními řetězci, například Albert, Billa, Globus, Kaufland, Lidl, Tesco nebo Rohlík.cz. Hlavním přepravním partnerem je Raben Logistics Czech. V současnosti je sbírka realizována pod záštitou ministra zemědělství Marka Výborného, ministra práce a sociálních věcí Mariana Jurečky⁹ a FEBA. (Sbírka potravin, 2024)

Dárci mají dvě možnosti darování potravin – online nebo fyzicky v obchodech. V konkrétních obchodech, jejichž seznam je uveřejněn na stránkách Sbírký potravin, se v čase sbírky nacházejí dobrovolníci označení zelenými zástěrami s logem Sbírka potravin. V případě nepřítomnosti dobrovolníků je řádně označeno místo, tzv. sběrný box. Po skončení akce zaměstnanci prodejny shromážděné potraviny uschovají a potravinové banky si je následně svezou, uskladní, protřídí a dále rozvezou do jednotlivých odběratelských organizací. Online darování potravin je umožněno skrze obchody – košík.cz, Rohlík.cz, iTesco a Billa e-shop. (Sbírka potravin, 2024)

Sbírký mají velký sociální dopad, jelikož pomáhají těm, kteří se potýkají s nedostatkem potravin a dalších základních potřeb. Potravinové sbírky jsou často podporovány sdělovacími prostředky a jednotlivými obchodními řetězci, což pomáhá zvýšit povědomí veřejnosti o problematice chudoby a potřebě solidarity ve společnosti.

Následující Tabulka č. 16 zobrazuje celkové množství shromážděných potravin při sbírkách pořádaných bankami a čerpá převážně z Výročních zpráv mezi lety 2018 a 2022. Do analýzy nebyla zahrnuta data z Potravinové banky pro Prahu a Pardubice. Nejvíce shromážděných potravin získaly Potravinová banka pro Brno (88 tun) a Jihomoravský kraj a Potravinová banka Central (79 tun). Naopak nejméně potravin bylo shromážděno Potravinovou bankou Karlovarského kraje (23 tun) a Potravinovou bankou Pardubice (31 tun). V porovnání s celkovým objemem potravin, kdy Potravinová banka Hradec Králové získala v roce 2022 pouze 339 tun, výnos ze Sbírký potravin tvoří přibližně čtvrtinu. Nejméně potravin je

⁹ Údaj platný k 29.2.2024.

zaznamenáno v roce 2020, kdy se konala pouze jedna sbírka z důvodu protiepidemiologických opatření. Nejvyšší nárůst je zaznamenán u Potravinové banky Central, která za zkoumané období získala v roce 2022 téměř 10krát více potravin než v roce 2018.

	2018	2019	2020	2021	2022
PBBJK	32,65	58,84	38,9	60	88,64
PBC	7,5	41	30	52	79
PBD	17,4	28,2	18	44,3	36,3
PBHK	14,07	25,17	19,13	50,73	76,77
PBJK	23,5	43	22,6	49,07	65,65
PBKK	9,5	10,6	12,3	21,1	23,7
PBLK	15,9	24,82	19,1	46,4	42,7
PBOK	19,3	32	23	46	43,8
PBO	24,1	40,71	29,79	56,89	56,84
PBP	-	-	-	-	31
PBPL	17,1	23	14,5	43,6	37,1
PBÚK	13,29	29,27	17,01	38,95	43,2
PBV	12,7	31,2	16,45	33,6	-
PBZK	-	20,74	11,63	33,9	32,45

Tabulka č. 16: Celkové shromážděné množství při Sbírkách potravin v tunách. (Zpracování vlastní)

Vývoj výnosu ze Sbírek potravin pořádaných bankami je klíčovým ukazatelem, který reflektuje úspěšnost jejich veřejných kampaní a podporu ze strany komunity. Tabulka č. 17 dokazuje, že sbírky jsou stále úspěšnější. V roce 2022 výnos činil 842 tun, což je přibližně 2,5krát více než v roce 2018. Jarní sbírka byla v roce 2020 zrušena, proto je v tabulce uvedena nula. Rostoucí trend odráží sílíci solidaritu, zvýšené povědomí o potřebě potravinové pomoci a zlepšující se schopnost potravinových bank zapojit veřejnost do svých aktivit.

2018		2019		2020		2021		2022	
-	-	219 t	373 t	0 t	424 t	317 t	410 t	324 t	518 t
321 tun		592 tun		424 tun		727 tun		842 tun	

Tabulka č. 17: Výnos ze sbírek potravin mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)

3.4 PEST analýza ve vztahu k potravinovým bankám

Přestože mají potravinové banky důležitou pozitivní funkci, jejich provoz je ovlivněn řadou vnějších faktorů. Následující část se zaměřuje na prostředí, ve kterém potravinové banky působí, a používá PEST analýzu k identifikaci politických, ekonomických, sociálních a technologických faktorů, které ovlivňují jejich činnost v České republice. Porozumění těmto faktorům je klíčové pro posouzení současného stavu a budoucích výzev, kterým potravinové banky čelí, a pro formulaci strategií, které jim umožní lépe plnit své poslání v rámci měnícího se prostředí.

Politické faktory

Faktory politické a legislativní ovlivňují téměř všechny organizace na území daného státu. V České republice jsou potravinové banky reprezentovány ČFPB, hlavně při kontaktu s ministerstvy a vládou. Mezi nejdůležitější komunikační partnery patří hlavně Ministerstvo zemědělství, jež pravidelně banky dotačně podporuje, dále pak Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo životního prostředí.

Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících potravinové banky jsou změny v legislativě. Pravděpodobně nejzásadnější změnou v poslední době byla pro banky novela zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, která nařizuje povinnost darování neprodejných, ale adekvátních potravin všem obchodům s plochou nad 400 m². Díky ní došlo ke zefektivnění spolupráce s obchodními řetězci a zrychlení navazování kontaktů s novými dárci. V důsledku přijetí novely i několikanásobně vzrostl objem přijatých a distribuovaných potravin. (ČFPB, 2019)

Vliv na potravinové banky může mít i politická stabilita. Nestabilita v politickém prostředí může mít negativní dopad na provoz bank, zejména pokud se projeví v podobě ekonomické recese, nejistoty nebo sociálních nepokojů. Současná vláda byla ustanovena na základě voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v říjnu 2021. Vláda se v Programovém prohlášení z roku 2023 zavázala: „*u komodit, u kterých to v našich podmínkách dává smysl, zvyšovat potravinovou bezpečnost. Stejně tak podpoříme bioprodukcí potravin a budeme neústupní v prosazování našich národních zájmů v oblasti dvojí kvality. Podpoříme činnost potravinových bank.*“ (Česko, 2023) Důležité jsou i politické priority vlády v oblasti sociální politiky a charitativních aktivit; ty mohou ovlivnit

dostupnost a podporu bank, jejich činnost může posílit například politika zaměřená na boj proti chudobě a hladu.

Pro běžný chod potravinových bank jsou důležitá politická rozhodnutí o alokaci finančních prostředků a dotací, jež mají vliv na jejich dostupnost a rozsah služeb. Změny v rozpočtech nebo prioritách veřejných financí mají významný dopad na financování bank. S financováním souvisí problém negativně ovlivňující činnost bank – korupce. Z výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění vyplývá, že se současným stavem korupce je nespokojeno 64 % populace a se stavem veřejných financí není spokojeno 76 %. (Tuček, 2024)

Ekonomické faktory

Jak již bylo zmíněno výše, mezi hlavní donátory podporující banky patří Ministerstvo zemědělství, které každoročně vynakládá dotace v jednotkách milionů korun. Další financování bank může být ovlivněno charitativními dary, veřejnými dotacemi nebo granty. Změny v politice veřejného financování mohou mít výrazný vliv na dostupnost finančních prostředků pro provoz potravinových bank. Jak již ukázala předchozí analýza, nejvíce darů a příspěvků je každoročně přijato Potravinovou bankou pro Prahu a Středočeský kraj, naopak u Potravinové banky Plzeň nepřesáhne hranice přijatých darů 40 tisíc za rok. Rozdíly ve financování jsou tedy velmi výrazné a závisí na nich například potřebné technologické vybavení nebo adekvátní personální zabezpečení.

Dále činnost bank může být ovlivněna změnami v cenách potravin a úrovni inflace, která může usměrnit náklady jednotlivých bank na nákup a distribuci potravin. Vysoká inflace může vést k nárůstu nákladů a ztížit bankám plnění jejich misí. Po zahájení válečného konfliktu na Ukrajině v roce 2022 vypukla téměř po celém světě energetická krize, která vedla k prudkému zdražení energií a surovin. Průměrná roční míra inflace se v České republice kvůli konfliktu zvýšila na 15 % v roce 2022.¹⁰ Největší vliv na výši růstu spotřebitelských cen mělo zdražení energií a potravin. (Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2023, 2024)

¹⁰ Průměrná míra inflace za rok 2023 činila 10,7 %, tedy o 4,4 procentního bodu méně než v roce 2022. (Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2023, 2024)

V důsledku hospodářského růstu nebo recese dochází ke změně finančních situací domácností a podniků. V období recese může nastat nárůst poptávky po službách potravinových bank, zatímco v dobách růstu může poptávka klesat. Jako příklad lze uvést rok 2022, kdy do České republiky imigroval v důsledku válečného konfliktu velký počet osob a potravinové banky musely adekvátně reagovat na nastalou situaci.

Jako další faktor lze uvést úroveň nezaměstnanosti, která v kombinaci se snížením příjmů pro jednotlivé domácnosti velmi negativně ovlivňuje dostupnost potravin a zvyšuje poptávku po službách potravinových bank. Míra nezaměstnanosti v roce 2023 dosáhla 2,7 %, konkrétně u mužů 2,3 %, a u žen 3,3 %. (Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – prosinec 2023, 2024) Níže přiložená Tabulka č. 18 představuje vybrané základní makroekonomické ukazatele v období mezi lety 2018 a 2022. Ve všech oblastech dochází v průběhu let k významným změnám, obzvláště v roce 2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
Meziroční růst/pokles HDP	3,2	3	-5,5	3,6	2,4
Průměrná roční míra inflace	2,1	2,8	3,2	3,8	15,1
Obecná míra nezaměstnanosti	2,2	2	2,6	2,8	2,2

Tabulka č. 18: Vybrané makroekonomické ukazatele v procentech. (Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024)

Sociální faktory

Na poptávku po službách realizovaných potravinovými bankami může mít vliv úroveň chudoby a sociální nerovnosti. Osoby žijící v chudobě nebo ohrožené sociálním vyloučením velmi často vyžadují pomoc potravinových bank při zajišťování základních potřeb. Podle statistických údajů je v současné době v České republice 13 % domácností v příjmové chudobě, přičemž osoby s nižším vzděláním a domácnostmi s dětmi tvoří přibližně 20 %. Mezi lednem 2020 a březnem 2023 vzrostly ceny průměrně o 33 %. Průměrná domácnost v současnosti ušetří měsíčně pouze 5 300 korun, tedy výrazně méně než 8 000 Kč, které se podařilo uspořit na podzim roku 2021. Průměrná domácnost také vynakládá na potraviny přibližně 11 tisíc Kč za měsíc, což představuje nárůst o 3 600 Kč ve srovnání s předchozími dvěma lety. (Vychází Poverty Watch – zpráva o stavu chudoby v Česku, 2023)

Jako další faktor lze uvést demografické změny ovlivňující složení a potřeby populace. Identifikace změn je zásadní pro adaptaci potravinových bank na měnící se potřeby své cílové skupiny. Například senioři čelí často omezeným příjmům a stávají se tak zranitelnými

vůči potravinové nejistotě. Do této oblasti spadá stárnutí populace, nárůst střední třídy nebo zvýšení počtu rodin s jedním rodičem, které může vést ke zvýšené potřebě potravinové pomoci.

Významným faktorem je i nabídka poskytovaných potravin, která je závislá na zdravotních a výživových trendech. Rostoucí povědomí o důležitosti zdravé stravy může vést k poptávce po kvalitních a na živiny bohatých potravinách. Potravinové banky mohou reagovat na tyto trendy tím, že budou poskytovat více čerstvých, neupravených potravin s vysokými nutričními hodnotami. V současné době roste zájem o organické a lokální potraviny, přičemž mnoho lidí preferuje podporu místních farmářů a udržitelného zemědělství. Tím pádem mohou banky navázat spolupráci s místními farmáři a distribuovat tak více organických produktů. Tento trend pravděpodobně nebude převládat u osob z nižší sociální vrstvy.

K větší podpoře potravinových bank ze strany veřejnosti, dobrovolníků, ale i firem může vést rostoucí povědomí o potravinové nejistotě a o boji proti hladu nebo plýtvání. Lidé, kteří jsou více informováni o potravinové nejistotě, se mohou cítit inspirováni zapojit se do dobrovolnických aktivit, jako je sbírání potravin, distribuce či finanční podpora. Mnoho firem si uvědomuje svou společenskou odpovědnost a angažuje se v dobročinných aktivitách, včetně podpory potravinových bank. Sociální odpovědnost může být motivována vnímáním veřejnosti a zájmem o podporu potřebných osob. Zvýšením povědomí roste i tlak na organizace, aby byly transparentní ohledně své činnosti, a zlepšily tak správu zdrojů a zvýšily důvěru veřejnosti. Aktuální transparentnost lze demonstrovat na výše provedené analýze, kde přibližně 1/3 potravinových bank má veřejně dostupné kompletní výroční zprávy, zbývající část jen na vyžádání nebo zprávy vůbec veřejnosti neposkytují.

Technologické faktory

Současná doba je charakteristická online platformami a mobilními aplikacemi, jejichž vytvoření může zlepšit dostupnost a transparentnost informací o potravinových bankách pro veřejnost, dobrovolníky a dárce. Každá z bank provozuje vlastní webové stránky, avšak je velký rozdíl v jejich zpracování. Například Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj má své stránky intuitivně rozděleny na sekce – Co děláme, Projekty, Jak pomáhat, O nás, Partneři a Kontakt. Vyhledávání potřebných informací je zde snadné. Jejich zpracované výroční zprávy obsahují v průměru 25 stran, tudíž jdou velmi dobrým příkladem, jak být

transparentní. Oproti tomu, Potravinová banka Pardubice, má oficiální stránky obsahově stručné, neinteraktivní a celkově nedostatečně informativní. Důležitou roli má i vedení facebookových nebo instagramových účtů, které ne všechny banky mají aktivní.

Pro plynulý chod bank jsou nepostradatelné chladicí a konzervační technologie. Pokroky v této oblasti mohou pomoci prodloužit dobu trvanlivosti potravin a minimalizovat ztráty. Jak již bylo zmíněno, některé banky disponují transformačními kuchyněmi, které jsou určeny pro zpracování a úpravu potravin. K prodloužení životnosti je využito vakuování, šokové mražení, sušení a konzervování. Chladicími technologiemi bývají vybaveny i automobily pro svážení a distribuci.

Důležitým faktorem je i oblast logistiky a sledování zásob. Banky musí potraviny správně skladovat, kontrolovat jejich doby trvanlivosti a rotaci zásob, aby se minimalizovalo riziko plýtvání. Efektivní logistika pomáhá přesněji odhadnout poptávku a plánovat rozdělení potravin podle aktuálních potřeb. Sledování zásob a využití pokročilých logistických technologií umožňuje optimalizovat trasy a časování dodávek, čímž se snižují náklady na dopravu. Většina bank disponuje vlastními skladovacími prostory. K doplňování zásob slouží i logistická centra zřízená ČFPB.

Dále mají vliv inovace v oblasti balení potravin, které snižují riziko kontaminace nebo poškození během skladování či distribuce. Sem patří například modifikované atmosférické balení nebo vysokotlaká pasterizace, jež prodlužuje dobu trvanlivosti a zachovává kvalitu potravin. Zásadní jsou i pokroky v senzorických technologiích využívaných k monitorování teploty, vlhkosti a dalších podmínek skladování.

Výsledkem PEST analýzy je matice představující první stavební kameny SWOT analýzy, vymezuje některé příležitosti a hrozby. Následující Tabulka č. 19 zobrazuje zmíněné faktory před jejich selekcí do SWOT analýzy.

Politické faktory	Ekonomické faktory
Politická nestabilita	Inflace a ceny potravin
Legislativní změny	Charitativní a veřejné financování
Korupce	Ekonomický růst a recese
Finanční podpora a dotace	Nezaměstnanost
Sociální faktory	Technologické faktory
Demografické změny	Online platformy a aplikace
Chudoba a sociální nerovnosti	Chladicí technologie
Zdravotní a výživové trendy	Logistika
Sociální povědomí	Balení potravin

Tabulka č. 19: PEST analýza potravinových bank. (Zpracování vlastní)

3.4.1 SWOT analýza ve vztahu k potravinovým bankám

Následující zvolenou metodou pro zkoumání činnosti potravinových bank je SWOT analýza, která, jak již bylo zmíněno v úvodu práce, napomáhá k identifikaci silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb a dále ke zvolení strategie vedoucí ke zlepšení organizace a zefektivnění činnosti. Analýza se skládá ze dvou částí – určení výše uvedených faktorů (viz Tabulka č. 20), které budou blíže charakterizovány a ohodnocení jednotlivých parametrů. Na základě výsledků bude doporučena odpovídající strategie.

Silné stránky	Slabé stránky
Existující síť bank	Online platformy
Vlastní sklady	Nedostatek dobrovolníků
Spolupracující dodavatelé	Povědomí veřejnosti
Kolektiv zaměstnanců	Sortiment potravin
Příležitosti	Hrozby
Vládní podpora	Nedostatek financí
Financování	Nežádoucí změny v legislativě
Chut' veřejnosti pomáhat	Ekonomická recese
Více dodavatelů	Nedostatek potravin

Tabulka č. 20: Matice SWOT potravinových bank. (Zpracování vlastní)

Jednou z nejvýznamnějších silných stránek je již existující síť potravinových bank, která je reprezentována ČFPB, a v případě přebytků nebo nedostatků potravin, jsou banky schopné si navzájem vypomoci. Velkou výhodou jsou i skladové prostory, jimiž většina bank disponuje. Banky mohou mít sklady ve svém vlastnictví nebo mohou být například pronajímány obchodními řetězci. Nepostradatelnými jsou i již dlouhodobě spolupracující dodavatelé potravin, kterých každoročně stále více přibývá. Jedná se jak o velké obchodní řetězce, jako je Tesco nebo Albert, ale i menší firmy nebo dokonce jednotlivce, jež své přebytky pravidelně darují. Důležité místo v rámci potravinových bank zaujímá kolektiv zaměstnanců, který je pro jejich chod klíčový a dle závěrečných zpráv je jejich sešranost a efektivnost zásadní pro stále se zvyšující množství přijímaných potravin a následné poskytování pomoci.

Jak již bylo zmíněno v předchozí analýze, pro dostupnost informací a transparentnost činnosti bank je důležité vytvoření online platformy. Využívání sociálních médií může bankám pomoci efektivněji komunikovat s veřejností, získávat dary a dobrovolníky. Více než polovina potravinových bank má v této oblasti velmi velké rezervy. S tímto nedostatkem může být spojena i nouze o dobrovolníky, která je bankami nejčastěji pocítována před konáním Sbírek potravin. Ve většině případů se banky snaží rozšířit informace o hledání dobrovolníků, skrze facebookové nebo instagramové stránky. V případě nedostatečného zabezpečení osob, jsou v obchodech ponechány pouze sběrné boxy, do nichž může kdokoliv darované potraviny vložit. Další slabou stránkou je nízké povědomí veřejnosti o existenci, a hlavně o nabízených službách potravinovými bankami. Nejčastěji přijdou lidé do styku se sbírkami, které jsou téměř v každém obchodním řetězci. Více pozornosti by mělo být věnováno i oblasti plývání potravin. Významnou slabinou je různorodost nabízených potravin. Banky musí disponovat velmi širokým sortimentem, který pokrývá potřeby seniorů, ale i malých dětí a kojících maminek. Nezbytné jsou například kojenecká mléka nebo ovocné přesnídávky.

Jako příležitost lze označit podporu vlády, která je v současné době na dobré úrovni. Vládní prohlášení z roku 2023 slibuje i větší podporu této oblasti. S podporou souvisí i uvolňování dotací, převážně ministerstvem zemědělství a ministerstvem životního prostředí. Dotace potravinové banky získávají i ze strany krajů a statutárních měst nebo jednotlivých donátorů. Příležitostí je i rostoucí míra solidarity, jež se dá demonstrovat na každoročně se zvětšujícím

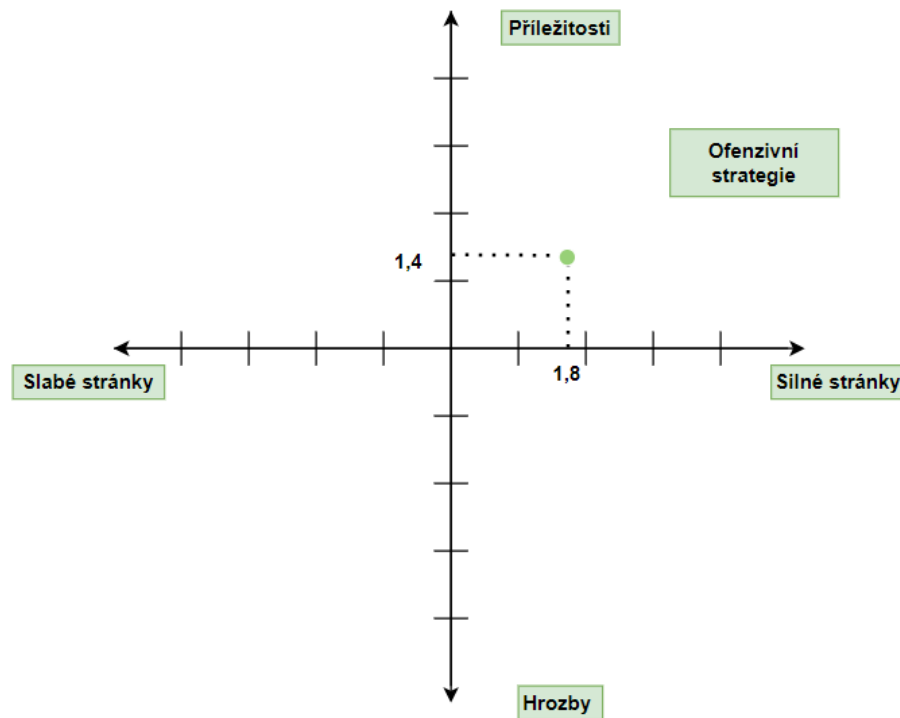
množství shromážděných potravin, a tím i zvyšujícím se počtu koncových klientů. Pro ještě větší dosah pomoci je důležitý přísun nových dodavatelů, kteří přispívají potravinami a mohou i rozšířit nedostatkový sortiment.

Největší hrozbou pro činnost potravinových bank je nedostatek financí, na kterých jsou závislé nákupy, mzdové náklady, energie, pronájmy atd. Bez provozních dotací a přijatých příspěvků a darů není organizace schopna vykonávat svou činnost. Na chod bank mohou mít významný dopad nepříznivé legislativní změny. Řadí se sem například nové požadavky na dokumentaci, bezpečnost potravin nebo hygienu, jež mohou zvýšit administrativní náklady. Pokud by nová opatření zpřísnila pravidla týkající se skladování, přepravy nebo označování potravin, mohly by nastat nežádoucí obtíže při distribuci. Další hrozbou jsou negativa způsobená ekonomickou recesí. Ekonomická recese může způsobit ztrátu zaměstnání a snížení příjmů pro mnoho rodin. Potravinové banky mohou být klíčovými zdroji podpory pro tyto komunity, tudíž je důležité, aby banky byly zabezpečeny a připraveny na tyto možné situace. Během recese se může snížit finanční podpora pro potravinové banky ze strany vládních organizací, firem a jednotlivců. Významnou hrozbou je nedostatek potravin, z hlediska množství i z hlediska kvality potravin. Banky se s nedostatkem potýkají každý rok, zpravidla bývají kapacity maximálně naplněny po uskutečněných Sbírkách potravin. Jednotlivým parametrům jsou přiděleny odpovídající hodnoty (viz Tabulka č. 21).

Silné stránky	V	B	Celkem	Slabé stránky	V	B	Celkem
Existující síť bank	0,2	5	1	Online platformy	0,2	-4	-0,8
Vlastní sklady	0,2	4	0,8	Nedostatek dobrovolníků	0,2	-2	-0,4
Spolupracující dodavatelé	0,3	5	1,5	Povědomí veřejnosti	0,3	-3	-0,9
Kolektiv zaměstnanců	0,3	4	1,2	Sortiment potravin	0,3	-2	-0,6
Součet	1		4,5	Součet	1		-2,7
Příležitosti	V	B	Celkem	Hrozby	V	B	Celkem
Vládní podpora	0,3	4	1,2	Nedostatek financí	0,3	-1	-0,3
Financování	0,3	5	1,5	Nežádoucí změny v leg.	0,2	-2	-0,4
Chť veřejnosti pomáhat	0,2	4	0,8	Ekonomická recese	0,2	-4	-0,8
Více dodavatelů	0,2	3	0,6	Nedostatek potravin	0,3	-4	-1,2
Součet	1		4,1	Součet	1		-2,7

Tabulka č. 21: Hodnoty SWOT analýzy. (Zpracování vlastní)

Graf č. 19 znázorňuje výsledky SWOT analýzy. Na osy byly naneseny hodnoty vypočtené jako součin bodů a vah u jednotlivých oblastí. Doporučenou strategií pro potravinové banky v České republice je ofenzivní strategie. Jejím cílem je využití příležitostí za pomoci silných stránek. (Paulovčáková, 2015)

Graf č. 19: Strategie SWOT analýzy. (Zpracování vlastní)

3.5 Modelové řešení pro zvýšení efektivnosti potravinových bank

Pro dosažení vyšší efektivity a účinnosti potravinových bank v České republice je klíčové neustálé hledání nových způsobů, jak optimalizovat procesy a zvýšit dopad jejich činnosti. Na základě výše provedené analýzy, při níž byl za jednu z největších hrozeb označen nedostatek potravin, budou následující návrhy zaměřeny na způsob získání stabilního přísunu potravin.

3.5.1 Rozšíření počtu sběrných kontejnerů

Jedním z možných řešení je rozšíření sběrných kontejnerů – Foodboxů, které byly zkonstruovány Potravinovou bankou pro Brno a Jihomoravský kraj. Jak již bylo zmíněno v 37, první box vznikl v roce 2018, a od té doby přibýlo dalších 15 kusů.

Jelikož brněnská banka již navázala spolupráci se společností Tesco, bylo by vhodné v ní nadále pokračovat. Box by měl být umístěn na frekventovaném místě, tedy poblíž pokladen. Následující Tabulka č. 22 uvádí počty prodejen v jednotlivých regionech. Dohromady je jich v České republice 184. Podle závěrečných zpráv z roku 2022 byl výnos z již existujících 15 boxů 2,8 tun za rok¹¹. (Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, 2018) Za předpokladu, že by v krajích byl výnos podobný, dohromady by všechny sběrné kontejnery vynesly 34 tun potravin ročně.

Kraj	Kusy	Množství potravin (kg)
Jihočeský	10	1 860
Jihomoravský	15	2 790
Karlovarský	10	1 860
Královehradecký	8	1 488
Liberecký	11	2 046
Moravskoslezský	16	2 976
Olomoucký	7	1 302
Pardubický	8	1 488
Plzeňský	8	1 488
Praha	29	5 394
Středočeský	30	5 580
Ústecký	19	3 534
Vysočina	4	744
Zlínský	9	1 674
SUMA	184	34 224

Tabulka č. 22: Foodboxy – Tesco prodejny. (Zpracování vlastní)

Boxy by byly vybírány zaměstnanci potravinových bank pravidelně každý týden. V případě dřívějšího naplnění, které by kontejner signalizoval díky zabudovanému čidlu, by byl vyprázdněn dříve. Obsahy by byly kontrolovány a následně třizeny až v jednotlivých bankách. Každý box by na sobě měl mít seznam potravin, které jsou vhodné k darování. Primárně by se jednalo o trvanlivé potraviny, které jsou levnější na skladování a kladou menší nároky na použité technologie.

¹¹ 1 box – přibližně 186 kg.

Náklady na realizaci sběrného boxu:

- Nákup nebo pronájem vhodného boxu na potraviny: 20 000–30 000 Kč.
- Instalace a vybavení boxu: 10 000–20 000 Kč.
- Náklady na označení a branding boxu: 5 000–10 000 Kč.
- Bezpečnostní zámky a ochranná zařízení: 5 000–10 000 Kč.
- Doprava a instalace boxu: 5 000–10 000 Kč.
- Pojištění a správa: 5 000–10 000 Kč.
- Vytvoření marketingových materiálů: 5 000–10 000 Kč.

Celkové náklady na realizaci jednoho boxu by se pohybovaly v rozmezí 55 000–100 000 Kč, v závislosti na konkrétních podmínkách. V případě zřízení boxů ve všech prodejnách (184) by náklady mohly být přibližně 10–18 mil. Kč. Jedná se o jednorázovou investici, která by mohla být dotována Ministerstvem zemědělství.

3.5.2 Paběrkování

Opět se jedná o funkční projekt, který je již provozován třemi potravinovými bankami. Je zaměřen na sběr plodin z polí, které nevyhovují standardním estetickým požadavkům obchodních řetězců. Pro větší zisk potravin, by bylo účelné činnost rozšířit i do zbylých krajů. Největší výtěžek se dá očekávat od krajů, které disponují největší rozlohou obhospodařované zemědělské půdy. Podle dat z Českého statistického úřadu jsou to následující regiony – Středočeský, Jihočeský, Vysočina, Jihomoravský a Plzeňský kraj.¹² Projekt je založen pouze na dobrovolnosti. Kraje by měly učinit následující kroky:

- Navázání partnerství se zemědělci a farmáři, kteří by byli svolní poskytnout plodiny, které nevyhovují standardům obchodních řetězců, k dobrovolnému sběru.
- Oslovit dobrovolníky z komunity, kteří by byli ochotni se účastnit sběru – letáky, sociální sítě.

¹² 1. Středočeský kraj – 556 hektarů. 2. Jihočeský kraj – 426 hektarů. 3. Vysočina – 365 hektarů. 4. Jihomoravský kraj – 356 hektarů. 5. Plzeň – 323 hektarů. (Obhospodařovaná zemědělská půda k 31.5. – mezikrajské srovnání, 2024)

- Organizace dobrovolnických akcí nebo programů pro studenty nebo skupiny zájmových organizací.
- Zajištění vhodné logistiky – doprava surovin i dobrovolníků.
- Poskytnutí informací a osvěty o důležitosti snižování potravinového plýtvání a využívání "nesprávně vypadajících" plodin.
- Navázání spolupráce s úřady práce – osoby bez zaměstnání by skrze ně mohli chodit na brigády a tím si vylepšit své portfolio.
- Hledání partnerských organizací nebo sponzorů, kteří by mohli finančně nebo materiálně podpořit projekt – například zapůjčení autobusů.

3.5.3 Svážení hotových jídel z restaurací

Dalším možným řešením je vytvoření projektu, jehož cílem je rozvoz hotových jídel ze stravovacích zařízení, která se již nespotřebují. Potravinové banky by zde hrály prostředníka mezi jednotlivými podniky a koncovými klienty. Projekt vyžaduje velké investice, proto jej žádná banka doposud nezrealizovala. Proces realizace je ztížen potřebou rychlé přepravy jídel a zákonnými podmínkami, jež musí být splněny. Návrh by byl podobný jako síť Nesnězeno, díky níž zaregistrované podniky prodávají potraviny s blížícím se datem expirace ve značné slevě.

Důležité kroky pro realizaci projektu:

- Navázání partnerství s restauracemi a dobrovolníky.
- Vytvoření platformy pro sběr a distribuci jídel.
- Vypracování logistického plánu doručování.
- Mediální kampaň.
- Zajištění způsobu financování, získání dotací.
- Monitoring.

Do projektu se mohou dobrovolně přihlásit restaurace, bistra, hospody, ale také i hotely nebo jídelny, které musejí nespotřebovaná uvařená jídla likvidovat. Například firemní jídelny nejsou povinny platit DPH z darovaných pokrmů poté, co skončí jejich výdej. Tedy pokud

je ukončen provoz, nemají žádnou jinou možnost, jak s jídlem nakládat, a tak by ho musely vyhodit, tudíž jim v darování nic nebrání. Naopak darování pokrmů ze školních jídelen v současné době není možné, jelikož příspěvkové organizace mohou udělit dar pouze v konkrétních situacích, které nezahrnují darování jídla. (Zachraň oběd, 2024) Bylo by tedy na místě aktualizovat a upravit nynější legislativní podmínky zabývající se touto problematikou. Pro zapojené restaurace může být například přínosem (kromě dobrého pocitu) i zviditelnění, kdy by jejich logo mohlo být uvedeno na komunikačních kanálech jednotlivých potravinových bank.

V rámci projektu by byla vytvořena aplikace s názvem Nekruč, která by umožňovala jednotlivým osobám registrovat se do platformy, aktualizovat nabídky restaurací nebo sledovat stav doručování. Do aplikace by mohly být nabídky volných jídel nahrávány podle potřeb restaurací. Není podmínkou zveřejňování nabídky každý den. Důležitý je časový předstih minimálně 3 hodiny před vyzvednutím, aby mohla být akce všemi schválena a naplánována.

Celý postup objednání by byl následující: Registrace osoby na platformě → Výběr jídla z aktuální nabídky → Vytvoření objednávky (výběr způsobu doručení) → Potvrzení objednávky (restaurací i podle způsobu doručení) → Doručení pokrmu → Přijetí jídla.

Zásadní je vytvoření funkční platformy, jež by propojovala podniky s potravinovými bankami, dobrovolníky a koncovými klienty. Zde by se měla každá firma registrovat. Distribuce pokrmů by měla být, díky čerstvosti potravin a teplotě, efektivní a rychlá. Rozvážení může být realizováno třemi způsoby:

1. O rozvoz se mohou ve velkých městech, ve kterých mají pobočky, starat samotné potravinové banky. V tomto případě je potřeba odpovídající vybavení – vozy zařízené na přepravu teplých pokrmů.
2. Pro objednaný pokrm si mohou dojít samy osoby potřebující potravinovou pomoc.
3. Navázání spolupráce s již existující rozvázkovou službou (například Foodora nebo Wolt), které již disponují potřebným vybavením. Rozvoz může být realizován autem, na koloběžce nebo na kole. V tomto případě by byla důležitá integrace aplikace Nekruč s aplikací doručovací služby, pro

efektivnější naplánování trasy. V případech, kdy by kurýři, kteří mají zrovna směnu, měli volnou chvíli mezi jednotlivými rozvozy, by si mohli sami určit, zda chtějí ve svém volném čase doručovat jídlo tímto způsobem.

Pro úspěšnost projektu a zvýšení povědomí o dané problematice je důležité aktivní vedení mediální kampaně. Měla by být atraktivní, relevantní a sdílná. Vhodné komunikační kanály jsou sociální sítě (Facebook, Instagram), tisk, televize nebo letáky. Cílová skupina by mohla zahrnovat – potenciální dobrovolníky, restaurace, potřebné komunity, místní média, ostatní neziskové organizace, ale také širokou veřejnost. Například na facebookových stránkách mohou potravinové banky přidávat příspěvky, případně zaplatit jejich propagaci. Z důvodu již vynaloženého množství financí by bylo úspornější volbou psaní příspěvků bankami. Většina bank již své facebookové stránky má a je na nich aktivní (přibližně 7–10 příspěvků za měsíc).

Skutečné financování projektu by bylo závislé na různých proměnných, například výběru typu distribuce, počtu zaměstnanců, zvoleném způsobu mediální kampaně. Tabulka č. 23 zobrazuje odhad financování rozdělený na dvě části – počáteční investice a roční provozní náklady. V nákladech na dopravu je počítáno s 2 automobily na banku, které měsíčně najezdí v průměru 840 km každý. Na rozhodnutí jednotlivých bank by bylo, jestli zvládnou projekt uskutečnit se stávajícími kapacitami nebo bude potřeba přijmout nového zaměstnance. V tom případě by se roční náklady navýšily přibližně o 480 tis. Kč na banku.

Položka	Počát. Inv.	Ročně
Vývoj a údržba platformy	1 000 tis.	200 tis.
Vývoj a údržba aplikace	500 tis.	100 tis.
Náklady na dopravu	-	720 tis.
Mediální kampaň	300 tis.	150 tis.
Administrativní náklady	30 tis.	30 tis.
Školení	20 tis.	-
CELKEM	1 850 tis.	1 200 tis.

Tabulka č. 23: Návrh financování projektu. (Zpracování vlastní)

Pravděpodobně nejlépe realizovatelným projektem je rozšíření počtu sběrných kontejnerů, jelikož se jedná o jednorázovou investici, jež by měla stabilní výnos. Naopak nejnáročnější na realizaci by byl poslední zmíněný projekt, a to z důvodu velkých nákladů, které musejí být vynaloženy každý rok, a obtížné logistiky.

ZÁVĚR

Potravinová bezpečnost je jedním z nejzákladnějších aspektů lidského života a blahobytu společnosti. Diplomová práce se zaměřila na její analýzu v České republice s důrazem na roli potravinových bank. Teoretická část byla zaměřena na definování základních pojmů a organizací zabývajících se touto problematikou. Zhodnocen byl i aktuální stav potravinové bezpečnosti v globálním kontextu, v rámci Evropské unie i v České republice. Praktická část se zabývala rozborem jednotlivých bank mezi lety 2018–2022, a následně jejich vzájemnou komparací. Na základě získaných poznatků byla provedena analýza, která poskytuje hlubší porozumění vnějším faktorům ovlivňujícím potravinovou bezpečnost v České republice a identifikovala silné a slabé stránky potravinových bank.

Jedním z hlavních cílů práce bylo posouzení výkonnosti potravinových bank a jejich přínos pro společnost. Ze zkoumání vyplynulo, že neaktivnější bankou je Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, která dlouhodobě shromažďuje nejvíce potravin, má navázanou spolupráci s největším počtem odběratelských organizací a obdarovává nejvíce osob. S vysokou produktivitou souvisí i získávání největších provozní dotací z ministerstev, ale také jednotlivé dary a příspěvky. Naopak nejnižší výsledky byly zaznamenány u Potravinové banky Plzeň. Při zkoumání faktorů ovlivňujících vnější prostředí potravinových bank byly rozpoznány například hrozby, jako je nedostatek dotací, potravin nebo nepříznivé legislativní změny. Mezi nejdůležitější příležitosti týkající se této problematiky byla zařazena zvyšující se míra solidarity, která má zásadní vliv na množství darovaných surovin. Závěrem lze říci, že efektivita a výkonnost potravinových bank si i přes nežádoucí události (vlna Covidu-19, ozbrojený konflikt na Ukrajině) zachovává rostoucí trend. Dalším cílem bylo navržení modelového řešení zvyšujícího efektivitu, které zahrnovalo expanzi již existujících projektů na sběr potravin i do zbylých potravinových bank a vytvoření platformy, jejímž cílem bude rozvoz hotových nespotřebovaných pokrmů z restaurací.

Potravinová bezpečnost je základním právem každého jedince, a proto bychom měli aktivně přispívat k její ochraně a zlepšování. Je to investice do našeho zdraví a budoucnosti naší planety. Zajištění dostatečných a bezpečných potravin pro všechny obyvatele planety je klíčovým prvkem udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí. Společnými silami můžeme dosáhnout pozitivních změn a vytvořit svět, ve kterém bude potravinová bezpečnost samozřejmostí pro každého.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

About Eurobarometer, 2023. Online. In: Europa.eu. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/about/eurobarometer>. [cit. 2023-10-10].

About FAO, 2023. Online. In: FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/about/about-fao/en/>. [cit. 2023-10-07].

AHMAD, Muhammad Haseeb, IMRAN, Muhammad, KHAN, Muhammad Kamran, 2023. *Food Security Challenges and Approaches*. Faisalabad: Government College university. ISBN 978-1-80356-942-0.

Aktivita, 2024. Online. In: Potravinová banka ve Zlínském kraji. Dostupné z: <https://www.pbzk.cz/aktivita/>. [cit. 2024-02-11].

BRŮHA, Jan, ŠNOBL, Radek, SUTÓRIS, Ivan, TOMANOVÁ, Natálie, 2023. *Odkud se bere zdražování potravin a je Česko opravdu tak výjimečné?* Online. In: Česká národní banka, 11. 7. 2023. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Odkud-se-bere-zdrazovani-potravin-a-je-Cesko-opravdu-tak-vyjimecne/. [cit. 2023-10-10].

BŘEZINA, David, 2023. *EU a otázka potravinové bezpečnosti*. Online. In: Euroskop, 3. 4. 2023. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2023/04/03/reakce-eu-na-potravinovou-bezpecnost/>. [cit. 2023-10-09].

Co děláme, 2024. Online. In: Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://foodbankbrno.cz/co-delame/>. [cit. 2024-02-11].

ČESKO, 2023. *Programové prohlášení vlády České republiky*. Online. In: Vláda ČR, 1.3. 2023. Praha. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>.

ČFPB, 2019. *Výroční zpráva 2018, 2019*. Praha. 9. 4. 2019. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/interaktivni-pdf#gallery-pdf-5>.

Dílčí zpráva o projektu, 2023. Online. In: Potravinová banka Vysočina. Dostupné z: <https://potravinovabankavysocina.cz/dilci-zprava-o-projektu-brezen-2022-unor-2023/>. [cit. 2024-02-18].

Dozorové orgány, 2023. Online. In: Ministerstvo zemědělství. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/kontrola-potravin-a-krmiv>. [cit. 2023-10-07].

Evropská komise – DG SANTE (Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin), 2020. Online. In: Ministerstvo zemědělství, 17.2. 2020. Dostupné z: <https://bitly.ws/WHVk>. [cit. 2023-10-07].

FAO Papers on Selected Issues Relating to the WTO Negotiations on Agriculture, 2002. Online. In: FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/Y3733E/y3733e06.htm#TopOfPage>. [cit. 2023-09-23].

FAO, 2001. *The State of Food Insecurity in the World 2001*. Řím: FAO. ISBN 92-5-104628-X. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/y1500e/y1500e.pdf>.

FAO, 2006. *The State of Food and Agriculture 2006*. Řím: FAO. ISBN 9789251056004 Dostupné z: <https://www.fao.org/3/a0800e/a0800e02.pdf>.

FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO, 2023. *The State of Food Security and Nutrition in the World 2023*. Řím: FAO. ISBN 978-92-5-137226-5. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/cc3017en/cc3017en.pdf>.

Food assistance, 2023. Online. In: DG ECHO. Dostupné z: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/food-assistance_en. [cit. 2023-10-20].

Food Security Dimensions – Access, 2022. PDF. In: Food Security Cluster. Dostupné z: https://fscluster.org/sites/default/files/documents/fs_dimensions-_access.pdf. [cit. 2023-09-23].

Food Security Dimensions – Availability, 2022. Online. In: Food Security Cluster. Dostupné z: <https://fscluster.org/programme-quality-working-group/document/availability>. [cit. 2023-09-23].

Food Security Dimensions – Utilization, 2022. Online. In: Food Security Cluster. Dostupné z: <https://fscluster.org/programme-quality-working-group/document/utilization>. [cit. 2023-09-23].

Food Security Update, 2023. Online. In: The World Bank. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update>. [cit. 2023-10-09].

Food waste and food waste prevention – estimates, 2023. Online. In: ec.europa.eu. Dostupné z: <https://bitly.ws/XIVD>. [cit. 2023-10-17].

Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024. Online. In: Český statistický úřad, 2. 4. 2024 Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr. [cit. 2024-04-02].

Household Dietary Diversity (HDDS), 2023. Online. In: FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/nutrition/assessment/tools/household-dietary-diversity/en/>. [cit. 2023-10-07].

Household Food Insecurity Access Scale (HFIAS), 2023. Online. In: Inddex Tufts. Dostupné z: <https://bitly.ws/WMkv>. [cit. 2023-10-09].

Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2023, 2024. Online. In: Český statistický úřad, 11. 1. 2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2023>. [cit. 2024-03-10].

Kdo jsme, 2024. Online. In: Potravinová banka Olomouckého kraje. Dostupné z: <https://www.pbolomouc.cz/o-nas/kdo-jsme>. [cit. 2024-02-11].

LÁCHOVÁ, Veronika, SLAVÍČEK Aleš, 2023. *Výroční zpráva 2022*. PDF. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>.

LUKÁŠKOVÁ, Eva, PITROVÁ Kateřina, 2018. *Economic and social aspects of food security*. Zlín: Tomas Bata University in Zlín. ISBN 978-80-7454-770-6.

Bezpečnost potravin, 2023. Online. In: EUR-Lex. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/food_safety.html?root_default=SUM_1_CODED%3D30&locale=cs. [cit.2023-09-23].

MACHKOVÁ, Hana, MACHEK Martin, 2021. *Mezinárodní marketing*. 5. vydání. Praha: Grada Publishing. Expert. ISBN 978-80-271-3006-1.

MARTIN, Katie, 2021. *Reinventing food banks and pantries: New tools to end hunger*. Washington, DC: Island Press. ISBN 9781642831542

Methodology, 2023. Online. In: Global Hunger Index. Dostupné z: <https://www.globalhungerindex.org/methodology.html>. [cit. 2023-10-08].

Ministerstvo zemědělství, 2021. *Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2030*. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN 978-80-7434-621-7. Dostupné z: https://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace1/Strategie_CZ_WEB.pdf.

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - prosinec 2023, 2024. Online. In: Český statistický úřad, 1. 2. 2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-prosinec-2023>. [cit. 2024-03-10].

MPSV, 2022. *Vyhodnocení poskytování potravinové a materiální pomoci z FEAD*. PDF. Dostupné z: <https://bitly.ws/3ePGz>. [cit. 2024-02-22].

MPSV, 2023. *Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám II*. PDF. Dostupné z: <https://bitly.ws/3cVY3>. [cit. 2023-11-07].

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, ..., 2002. In: *EUR-Lex*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32002R0178>. [cit. 2023-09-23].

Naše aktivity, 2024. Online. In: Potravinová banka Jihočeského kraje Dostupné z: <https://www.pbjk.cz/nase-aktivity>. [cit. 2024-02-11].

Naše činnost, 2023. Online. In: ČFPB. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>. [cit. 2023-10-17].

Naše činnost, 2024. Online. In: Potravinová banka Liberec. Dostupné z: <https://pbliberec.cz/nase-cinnost/>. [cit. 2024-02-11].

O nás, 2024a. Online. In: Potravinová banka Hradec Králové Dostupné z: <https://potravinovabankahk.cz/o-nas/>. [cit. 2024-02-11].

O nás, 2024b. Online. In: Potravinová banka Plzeň Dostupné z: <https://www.pbplzen.cz/o-nas>. [cit. 2024-02-18].

O nás, 2024c. Online. In: Potravinová banka v Ústeckém kraji. Dostupné z: <https://pbuk.cz/o-nas/>. [cit. 2024-02-11].

Obhospodařovaná zemědělská půda k 31.5. – mezikrajské srovnání, 2024. Online. In: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://bitly.ws/3gAyS>. [cit. 2024-03-21].

Oblast působení, 2024. Online. In: Potravinová banka Džbánsko. Dostupné z: <https://www.pb-dzbansko.cz/o-nas/oblast-pusobeni/>. [cit. 2024-02-11].

Our History, 2023. Online. In: Feeding America. Dostupné z: <https://www.feedingamerica.org/about-us/our-history>. [cit. 2023-10-12].

Our mission, impact and values, 2023. Online. In: FEBA. Dostupné z: <https://www.eurofoodbank.org/our-mission-impact-values/>. [cit. 2023-10-20].

Our story, 2023. Online. In: FEBA. Dostupné z: <https://www.eurofoodbank.org/our-story/>. [cit. 2023-10-16].

Overview, 2023. Online. In: World Food Programme. Dostupné z: <https://www.wfp.org/overview>. [cit. 2023-10-07].

Paběrkování, 2024. Online. In: Potravinová banka Jihočeského kraje Dostupné z: <https://www.pbjk.cz/nase-aktivity/paberkovani>. [cit. 2024-02-11].

PAULOVČÁKOVÁ, Lucie, 2015. *Marketing: přístup k marketingovému řízení*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 9788074521171.

Plytvání potravinami, 2023. Online. In: Ministerstvo zemědělství. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/potravinyny/plytvani-potravinami>. [cit. 2023-10-18].

Potravinová banka Central, 2024. Online. Dostupné z: <https://www.pbcentral.cz/>. [cit.2024-02-11].

Potravinová banka Karlovarského kraje, 2023. *Výroční zpráva 2022 a výhled na rok 2023*. Karlovy Vary. 20. dubna 2023.

Potravinová banka Olomouckého kraje, 2022. *Výroční zpráva 2022*. Olomouc: Charita Olomouc, 28. červenec 2022.

Potravinová banka Ostrava, 2023. *Výroční zpráva 2022*. PDF. Ostrava. Dostupné z: <https://pbov.cz/>.

Potravinová banka Pardubice, 2024. Online. Dostupné z: <https://www.potravinovabankapardubice.cz/>. [cit. 2024-02-18].

Potravinová banka Plzeň, 2023. *Příloha k účetní závěrce za rok 2022*. PDF. Plzeň. 28. března 2023. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=76690701&subjektId=870421&spis=508324>.

Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj, 2018. *Výroční zpráva*. PDF. Dostupné z: https://foodbankbrno.cz/wpcontent/uploads/2021/10/VZ_2017_Potravinova_bank_a_final.pdf.

Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, 2024. Online. Dostupné z: <https://potravinovabankapraha.cz/>. [cit. 2024-02-18].

Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj, 2023. PDF. *Příloha v účetní závěrce v plném rozsahu*. Praha. 28. června 2023. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=77519472&subjektId=756852&spis=342102>.

Potravinová banka Vysočina, 2024. Online. Dostupné z: <https://potravinovabankavysočina.cz/>. [cit. 2024-02-18].

Potravinové banky v ČR, 2023. Online. In: ČFPB. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/potravinove-banky-v-cr>. [cit. 2023-10-20].

POUSTKOVÁ, Ivana, 2018. *Zpráva o činnosti systému RYCHLÉHO VAROVÁNÍ PRO POTRAVINY A KRMIVA (RASFF) v České republice za rok 2017*. Praha: Ministerstvo zemědělství. ISBN978-80-7434-458-9. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/file/598248/RASFF2017.pdf>.

Práce v bance, 2024. Online. In: Potravinová banka Liberec. Dostupné z: <https://pbliberec.cz/projekt-prace-v-bance/>. [cit. 2024-02-11].

Projekty a donátoři, 2024. Online. In: Potravinová banka Ostrava. Dostupné z: <https://pbov.cz/projekty-a-donatori>. [cit. 2024-02-11].

Projekty, 2024. Online. In: Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://foodbankbrno.cz/projekty/>. [cit. 2024-02-11].

Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF), 2023. Online. In: DG-SANTE. Dostupné z: https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en. [cit. 2023-09-23].

Report of the World Food Summit, 1996. Online. In: FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/w3548e/w3548e00.htm>. [cit. 2023-09-23].

RICHEs, Graham, 2018. *Food Bank Nations*. Vancouver: University of British Columbia. ISBN 9781138739758.

Sbírka potravin, 2024. Online. In: *Sbírka potravin*. Dostupné z: <https://www.sbirkapotravin.cz/>. [cit. 2024-02-20].

Srovnání kraje s Českou republikou, 2022. Online. In: Regionální informační servis. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/kraj>. [cit. 2024-03-20].

ŠIROKÝ, Jan, 2011. *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3510-5.

The Economist Group, 2022. *Global Food Security Index 2022*. PDF. Dostupné z: https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/reports/Economist_Impact_GFSI_2022_Global_Report_Sep_2022.pdf.

TUČEK, Milan, 2024. *Spokojenost se stavem vybraných oblastí veřejného života – říjen/listopad 2023*. Online. In: Centrum pro výzkum veřejného mínění, 4. 1. 2024. Dostupné z: <https://bitly.ws/3f2nx>. [cit. 2024-03-23].

United Nations, 2022. *Global Impact of war in Ukraine on food, energy and finance systems*. PDF. Dostupné z: <https://fscluster.org/ukraine/document/global-impact-war-ukraine-food-energy>.

Úřad pro potraviny v ČR, 2023. Online. In: Informační centrum potravinové bezpečnosti. Dostupné z: <https://bitly.ws/WJ79>. [cit. 2023-10-07].

Výdejny potravinových bank v ČR, 2023. Online. In: ČFPB. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/projekt/vydejny-potravinovych-bank-v-cr>. [cit. 2023-10-20].

Vychází Poverty Watch – zpráva o stavu chudoby v Česku, 2023. Online. In: Charita ČR. Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/045/005611.pdf?seek=1698916723>. [cit. 2024-03-08].

Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí 2023, 2023. Online. In: Český statistický úřad. Dostupné z: <https://bitly.ws/3hAof>. [cit. 2023-10-10].

Zachraň oběd, 2024. Online. In: Zachraň jídlo. Dostupné z: <https://zachranjidlo.cz/projekt/zachran-obed/#>. [cit.2024-03-22].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CFSVA	Komplexní posouzení potravinové bezpečnosti a zranitelnosti (Comprehensive Food Security and Vulnerability Assessment)
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČEZ	České energetické závody
ČFPB	Česká federace potravinových bank
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin (The European Food Safety Authority)
EU	Evropská Unie
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization)
FEBA	Evropská federace potravinových bank (European Federation of Food Banks)
GFSI	Globální index potravinové bezpečnosti (Global Food Security Index)
GHI	Globální index hladu (Global Hunger Index)
HDSS	Skóre rozmanitosti stravování domácností (Household Dietary Diversity Score)
HFIAS	Škála potravinové nezajištěnosti v domácnostech (Household food insecurity and assessment scale)
IFPRI	Mezinárodní institut pro výzkum politiky výživy (International Food Policy Research Institute)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
PBBJK	Potravinová banka pro Brno a jihomoravský kraj
PBC	Potravinová banka Central
PBD	Potravinová banka Džbánsko
PBHK	Potravinová banka Hradec Králové
PBJK	Potravinová banka Jihočeského kraje

PBKK	Potravinová banka Karlovarského kraje
PBLK	Potravinová banka Libereckého kraje
PBO	Potravinová bank Ostrava
PBOK	Potravinová banka v Olomouckém kraji
PBP	Potravinová bank Pardubice
PBPL	Potravinová banka Plzeň
PBPS	Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj
PBÚK	Potravinová banka v Ústeckém kraji
PBV	Potravinová banka Vysočina
PBZK	Potravinová banka ve Zlínském kraji
PoMPo	Potravinová a materiální pomoc nejchudším osobám
PPP	Provozovatel potravinářského podniku
SDG	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SVS	Státní veterinární správa
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
WFP	Světový potravinový program (World Food Programme)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Schéma fungování RASFF v ČR. (Poustková, 2018)	19
Obrázek č. 2: Logo ČFPB. (Naše činnost, 2023).....	32

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Hlavní údaje – Potravinová banka Brno a Jihomoravský kraj. (Zpracování vlastní)	37
Tabulka č. 2: Hlavní údaje – Potravinová banka Central. (Zpracování vlastní).....	39
Tabulka č. 3: Hlavní údaje – Potravinová banka Džbánsko. (Zpracování vlastní)	39
Tabulka č. 4: Hlavní údaje – Potravinová banka Hradec Králové. (Zpracování vlastní)	40
Tabulka č. 5: Hlavní údaje – Potravinová banka Jihočeského kraje. (Zpracování vlastní) .	41
Tabulka č. 6: Hlavní údaje – Potravinová banka Karlovarského kraje. (Zpracování vlastní)	41
Tabulka č. 7: Hlavní údaje – Potravinová banka Libereckého kraje. (Zpracování vlastní).	42
Tabulka č. 8: Hlavní údaje – Potravinová banka Olomouckého kraje. (Zpracování vlastní)	43
Tabulka č. 9: Hlavní údaje – Potravinová banka Ostrava. (Zpracování vlastní)	44
Tabulka č. 10: Hlavní údaje – Potravinová banka Plzeň. (Zpracování vlastní).....	44
Tabulka č. 11: Hlavní údaje – Potravinová banka pro Prahu a Středočeský kraj. (Zpracování vlastní)	45
Tabulka č. 12: Hlavní údaje – Potravinová banka v Ústeckém kraji. (Zpracování vlastní)	46
Tabulka č. 13: Hlavní údaje – Potravinová banka Vysočina. (Zpracování vlastní)	47
Tabulka č. 14: Hlavní údaje – Potravinová banka ve Zlínském kraji. (Zpracování vlastní)	47
Tabulka č. 15: Počty zaměstnanců v potravinových bankách. (Zpracování vlastní).....	52
Tabulka č. 16: Celkové shromáždění množství při Sbírkách potravin v tunách. (Zpracování vlastní)	60
Tabulka č. 17: Výnos ze sbírek potravin mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	60
Tabulka č. 18: Vybrané makroekonomické ukazatele v procentech. (Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024)	63
Tabulka č. 19: PEST analýza potravinových bank. (Zpracování vlastní)	66
Tabulka č. 20: Matice SWOT potravinových bank. (Zpracování vlastní).....	66
Tabulka č. 21: Hodnoty SWOT analýzy. (Zpracování vlastní)	68
Tabulka č. 22: Foodboxy – Tesco prodejny. (Zpracování vlastní).....	70
Tabulka č. 23: Návrh financování projektu. (Zpracování vlastní).....	74

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Přehled GFSI skóre za rok 2022. (The Economist Group, 2022).....	25
Graf č. 2: Indexy spotřebitelských cen mezi lety 2019–2023. (Vývoj indexů spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí 2023, 2023)	27
Graf č. 3: Vývoj skóre GFSI mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní).....	27
Graf č. 4: Celkové množství potravinového odpadu v EU. (Food waste and food waste prevention – estimates, 2023)	33
Graf č. 5: Množství potravin v kg ve Foodboxech mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	38
Graf č. 6: Shromážděné potraviny v tunách za roky 2018 a 2022. (Zpracování vlastní)	48
Graf č. 7: Obrat potravinových bank v tunách mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	49
Graf č. 8: Odběratelské organizace v roce 2022. (Zpracování vlastní)	50
Graf č. 9: Množství odběratelských organizací mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	50
Graf č. 10: Počet koncových klientů mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	51
Graf č. 11: Provozní dotace potravinových bank mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní)	53
Graf č. 12: Provozní dotace potravinových bank za rok 2022. (Zpracování vlastní)	54
Graf č. 13: Přijaté dary a příspěvky mezi lety 2018–2022. (Zpracování vlastní).....	55
Graf č. 14: Čerpání pomoci podle krajů. (MPSV, 2022).....	56
Graf č. 15: Zastoupení partnerských organizací v krajích. (MPSV, 2022)	57
Graf č. 16: Pohlaví respondentů. (MPSV, 2022).....	57
Graf č. 17: Věk respondentů. (MPSV, 2022)	57
Graf č. 18: Frekvence čerpání pomoci. (MPSV, 2022)	58
Graf č. 19: Strategie SWOT analýzy. (Zpracování vlastní).....	69

